

Takurda-o Burus aco o wu gene yan-dor Yeso n-me bo-o o-Korinti

Rem-se ro n-me à:

M-zantɛ 1:1-9

Ur-wong n-me un kur-o yan-dor Yeso 1:10—
4:21

Ma-to o-ás un she'et-de o-den ne 5:1—7:40

Yan-dor Yeso un ye yage wu m-gòks ne á 8:1—
11:1

Ur-she'et be-de un yan-dor Yeso un kwukte un
Shir ne 11:2—14:40

Ine-m Yeso ut-marimar un mo un yan-dor Yeso
ne 15:1-58

Yar-mo yan-dor Yeso o-Judiya 16:1-4

Ma-ut Burus to un hi un de un wu m-tige ne
16:5-24

Ur-gas

¹ Me Burus mosse un Sastanis ne or na, genbe ka takurda-o. Me wu Yeso **Kiristi** daage, un waragte ko-yan-Tom-o un wu à, remen kaane Shir cone.

² Te no m-gas hun-ne yan-dor-o un Shir ye ro o-Korinti à. Shir ak no hun-ne ye un wu ye ba m-kukop. Wu un muut no ba m-kukop un bu-o Yeso **Kiristi**, mosse un hun-ne ye un ko ke so ne

bò ùn yé rọ ùs-eeg ùn jin-ur Yésò **Kiristi** Wan-Koyan à. Wan-Koyan wù ùn yé wù, Wan-Koyan na wù komo.*

³ Ùm kọnọg Shir Tato na ùn Wan-Koyan ne Yésò **Kiristi**, wù 'ye nọ m-yar ùn gwugwu-mọ ur-hur ne.

Burus bọmọg Shir

⁴ Mè m-bọm ùn Shir kọ de ke họ-de rem nọ, remen yar-mọ wù nomo nọ n-mè ùn **Kiristi** Yésò à.

⁵ Nọ nak a ya'ag nọ o-kwum ùn kọ yo ke cọw-yo remen nọ gamag ur-hi ùn Yésò ne. Wù rwo'og nọ, nọ hokstè rure ùn yé ken yé Ma-tọ Shir cọw ùs-cọw. Komo wù ya'astè nọ ùs-nap kap remen nọ nept yo Kukt-o ùn wù rọ nọ m-kute à.

⁶ Yo ka kututu na ùnze ma-tọ tẹ ruru nọ mọsse ùn **Kiristi** ne à, nip-o. Komo nọ dek tọ m-'wons ne.

⁷ Remen kaane, kọ mọ ke yar-mọ o-Kukt mọ, mọ nọ cọne nọ nomote Shir m-guw à, nọ rọ ùn mọ ne. Komo nọ sher yish ùn 'er-de ùn muun-m Wan-Koyan na Yésò **Kiristi**.

⁸ Wua dowè kukt-o nọ ur-beeb har kọm-de oda, remen nọ waragté ba **ur-ba'as** da-de Wan-Koyan na Yésò **Kiristi** he m-muun à.

⁹ Shir ùn daag nọ. Nọ gemet ur-hi ùn Wà ùn wù ne, Wan-Koyan na Yésò **Kiristi**. Komo Shir rọ m-shoos ùn yo wù rwoṛe à.

*Koob-de ur-she'et kang-o gaan
n-mè hun-ne yan-dor*

* **Bọr-o gaan:2 1:2** Hyen komo: Seng 18:1.

10 M-moka ɔr re ne, yan-dor, Wan-Koyan na Yeso **Kiristi**, ya'ag me gwomo-to un nom ut-ma. Remen kaane, um conog no hogu me m-moka. Um konog no no warag kang-o gaan. Me con no wonge be-ut-be á. Um konog no, she'et no be-ur gaan un ɔr no ne barag-us gaan un yo no he m-nom ne à gaan.

11 ɔr re ne, um nepsɛ yo wongsu no à, remen hun-ne ye un hur-o Kuruwi rurutu me unze no ut-ween un hi un no yan-dor.

12 Rii-yo me m-rwor à yo ro, ko wu ke be un no wu ro un rwor ut-ma un hon un to un ɔr un wu ne. Wu ken wu ro m-zee, "Me wu ma Burus wu." Wu ken wu ro m-zee, "Me wu ma Aporos wu." Wu ken wu komo wu ro m-zee, "Me wu ma Bitrus† wu." Wu ken wu zee, "Me wu ma **Kiristi** wu."‡

13 Ashi, no wongte o ka **Kiristi** ciw-ut-ciw. Me Burus, me mar n-ton o-kan rem no á. Ko de a yo'osu no m-ho à un jin un de Burus o á.

14 Um bomog Shir, me yo'os wu ken wu m-ho be un no á, se Kiribus ne un Gayas,§

15 Me un nom kaane, remen yatt-wu he hoks m-zee un jin un de a yo'osu wu m-ho, har wu waragte wan-dor re á.

16 (Um bakste komo um yo'oste yan-hur-o Istipanus m-ho, amba husse ka hun-ne ye me baks ko um yo'oste net m-ho komo á.)*

† **Bɔr-o gaan:12 1:12** ut-Girik: Kepas. ‡ **Bɔr-o gaan:12 1:12** Hyen komo: Seng 18:24. § **Bɔr-o gaan:14 1:14** Hyen komo: Seng 18:8; 19:29; Roma 16:23. * **Bɔr-o gaan:16 1:16** Hyen komo: 1Kor 16:15.

17 Ai, **Kiristi** tomon me remen um yo'osté hun-ne m-ho á, se de um nom senge-mo un ko'ot un Ma-to un wu to m-Rerem. Me rwor Ma-to Shir mosse un nap-se un ko-hun ne á remen hun-ne dekt yo me m-rwor á. Me nome kaane, a warag o ka sa o zee mar-m Yeso n-ton o-**kan** rott o ka ur-beeb á.

Yeso Kiristi beeb-de Shir de un nap-se un wu ne

18 Da-o hun-ne hoge ka ma-to unze Shir so'oste **ba'as**-ut na remen Yeso marag n-ton o-**kan** à, ye ken ye ro m-zee to ka ma-to o-hwaa to. Ka ye ro us-barag kaane à, ye ro m-yirigbe n-me un den-o o-ra. Amba na ye shere un ka ma-to à Shir guug na un beeb-de un wu.

19 Remen a genuste a zee:

“Man naas nap-se un ye ro m-hyan ye zee ye ro us-nap ne à.

Komo man durumse weer-se un ye ro m-hyan ye zee weer-se ye rotte à.”†

20 Yatt-wu he nap un Shir remen weer-se un wu á. ¿Kene yan-nap-se un **karamsa**-o **Mosa** ro? ¿Kene ye ro ne ye ro m-hyan ye zee ye nepste us-rem kap à? Shir kututu na unze ye ro us-nap ne se ma-hun à, raag-ne ye.

21 Shir ro us-weer ne komo zonge-to un wu to ka. Ko ya-us-weer be-de un hun-ne ye ro m-zee ko'ot un Ma-to Shir na raag-mo, yea hoks nap un Shir be-de un se man ye nap-se á. Un hek-o un kaane Shir daaguru wu gu hun-ne ya-ut-**ba'as** urege ye shereg be-ur Yeso **Kiristi**.

† **Bor-o gaan:19 1:19** Hyen komo: Isha 29:14 (ut-Girik).

²² **Yahuda**-ne conog ye hyen rem-se ut-hyat to kutu ye unze ka ma-to be-de Shir to rwuune à. Ye ro **Yahuda**-ne á komo ye un hoob-o us-nap.

²³ Amba na a m-ko'ot un ka ma-to unze **Kiristi** marag n-ton o-**kan** remen wu topt **ba'as-to** un hun-ne. **Yahuda**-ne 'yarag Yeso remen un hyan-o un ye **Kiristi** a mer á. Komo ye ro **Yahuda**-ne á ye ro m-hyan sa o zee ko'ot-m ma-ut na raag-mo atte.

²⁴ Amba ma-to te m-rwor à to ro, **Kiristi** beeb-de Shir de un nap-se un wu ne be-de un ye a aage à, ko **Yahuda**-ne, ko ye ro **Yahuda**-ne á.

²⁵ Ye ken hun-ne ye ro m-zee yo Shir nome à da-o wu yage Yeso meret n-ton o-**kan** à raag-mo. Amba yo Shir nome à aragte nap-se un net. Komo yo a m-hyan sa o zee kende-de be-de Shir à, aragte kap 'wons-mo un net.

²⁶ Or re ne, baks no bo no ro'e da-o Shir agu no à, no waragte hun-ne ye un wu à. Un hyan-o mahun, ye ro us-nap ne à, hiin o be-ur no. Komo ye ro bokke caari-to ut-con à ye ro deen á. Ye tat-ne un ye ro gwomo-ne à ye deen á.

²⁷ Shir un daag hun-ne ye hono o-dak ro m-hyan raag-ne à. Wu un nom kaane remen wu ye'et ka ye ro m-hyan ye ro us-nap ne à m-'e. Shir un daag ye hun-ne ye un hono o-dak ro m-hyan ye rott m-'wons á, remen wu ye'et ko-ya-m-'wons m-'e.

²⁸ Ka hun-ne ye Shir daage à, ye waragte hun-ne ye un wu à ye un rwuun un hur-to un koob-ne. Ka hun-ne ye a musse hwaa à, ko komo ye a nape unze rii-yo á. Wu un nom kaane remen wu kututé hun-ne unze rii-yo ye hwò ur-hi be-de

Ƴn yo à, yoa hoks Ƴe m-gu be-de **Ƴr-ba'as** á.

²⁹ Shir Ƴn nom kaane taase net jaks Ƴr-hi unze remen con-de Ƴn wu, Shir degt wu.

³⁰ Ba rii-yo Ƴs-ses yo á, Shir o gu no bo wu mossu no Ƴn Yeso **Kiristi** ne à. Be-Ƴr Yeso o, Ƴn yo wu nome ne à o rwo'e Shir guut na. Ƴn bu-o Yeso Shir muute na kashi, yan-ba-m-kukop, Ƴn hun-ne Ƴe wu ruute be-de Ƴn **ba'as-to** Ƴn Ƴe à.

³¹ Ƴn sƳge-de Ƴn kaane, se a nom yo a gene Ƴn takurda-o Shir à. “Ƴrege net ro m-nom m-gwon, yo depe wu nom à, wu nom m-gwon Ƴn rii-yo Yawe nomu wu à.” ‡

Bor-Ƴs yoor

*Tom n-me Ƴn Yeso
wu a kame n-ton o-kan à*

¹ Or re ne yan-dor, da-o um habe o-Korinti à, um pe'esute Ma-to Shir ruru na à. Me hwo caari-to ut-gom n-me Ƴn ka ma-to á, me kutu no Ƴs-nap á.

² Remen um nomog o-sakto Ƴn hur Ƴn de, um zee da-o me she'ete Ƴn no ne man yoosu no rii hor-yo á se ma-ut Yeso **Kiristi**, wu a kame n-ton o-kan à.

³ Da-o um habe be Ƴn no à, mett m-'wons á. Wur-o re ro Ƴs-zap, rem o-gyer.*

⁴ Da-o um nomo no ut-ma à, um rurutu no yo haadbū me à, ba Ƴn weer-Ƴs re á. Me kweemsu no remen no goksté ma-ut re á. Ƴn sƳge-de Ƴn kaane da-o um ruru no Ma-to Shir à, **Kukt-o Shir** Ƴn gwomo-to Ƴn o kututu no unze nip-o,

‡ **Bor-o gaan:31 1:31** Hyen komo: Irmí 9:24.

* **Bor-Ƴs yoor:3 2:3** Hyen komo: Seng 18:9.

5 taase sher ʉn nip-o nɔ ya'as m-'wɔns be-de ʉn nap-se ʉn net á, se de remen ʉn beeb-de Shir.

Nap-se Shir

6 Da-o te ya-m-senge-mo Shir te ro'e ʉn ye sher-se ʉs-geer be-de ʉn dor Yeso à, te ye m-rure ma-to ʉs-nap. Amba ba gon nap-se ʉn ka zaman-yo á, ba komo gon nap-se ʉn yan-gwomo-to ʉn ka zaman-yo m-ta yo á. Kap ka gwomo-ne ye a taage ʉn gwomo-to ʉn ye.

7 Amba te ʉt-ma ʉn nap-se Shir wukusse, se hun-ne ro nakke á, se ro nap-se Shir se wu daage remen seps-m na cin ba a ro nomog hono o-dak à. N-ga Shir kute ko wan-gaan ka napse á.

8 Be-de ʉn yan-gwomo-to m-moka to yatt-wu nape zonge-to Shir á, remen ye ro nakke yo Shir zonge m-nom à ye roa kem Wa-ʉt-Hyat Wan-Koyan o-kan ye hoot wu á.

9 Amba ka to ro gense ʉn takurda-o Shir ʉnze: “Rii-yo Shir he nome yan-con-to ʉn wu à yatt-wu taku yo m-hyan á, yatt-wu take m-hoge á, yatt komo wu take barag-se ʉn yo á.”†

10 Amba Shir kututu na se ka rem-se remen na yan-senge-mo ʉn wu ye be-de ʉn Kukt-o ʉn wu o ruru na. **Kukt-o Shir** a hoks na rure ʉn ka rem-se remen Kukt-o ro m-byarag o nep rem-se Shir se a hoks m-nap á.

11 ¿Wan wu ne he hoks m-nap ʉn ma-to ʉn hur-de ʉn net ʉn ba kukt-o ʉn net o ro n-me ʉn net á? Kang-o gaan yatt-wu nape barag-se ro ʉn hur-de Shir á, se **Kukt-o Shir**.

† **Bor-ʉs yoor:9 2:9** Hyen komo: Isha 64:4.

12 Na komo ba kukt-o ɔn kà hono dak-o o a goksune á, se de Kukt-o rwuune be-de Shir à. Wu ya'ag na Kukt-o ɔn wu remen a nept rii-yo Shir ya'asu na hur-ur gaan à.

13 Remen kaane te rotte ɔn rure ɔn ye ken ye. Da-o te rure hun-ne ka **Ma-to m-Rerem** to, te m-rwor ɔn gom-to ɔs-nap se te yoose ɔn nap-se ɔn net á, se de ɔn gom-to Kukt-o ruru te à, se o-nip mosse ɔn Shir ne.

14 Bon net-wu rotte o-Kukt á wua tun wu hoge rem-se **Kukt-o Shir** rure hun-ne á, remen be-de ɔn wu se ka rem-se o-hwaa se. Wua hoks m-nap bo ka rem-se ro á, remen **Kukt-o Shir** o ro ɔn hante ɔn nap-se Shir.

15 Net-wu ro ɔn **Kukt-o Shir** ne à, wua hoks nap ɔn me'es ɔn ko yo ke rii-yo ne, yo **Kukt-o Shir** ro wu m-yoose à. Amba hun-ne ye rotte **Kukt-o Shir** á yea hoks m-nap ɔn me'es ɔn yo Kukt ro na m-yoose á.

16 “¿Wa nape barag-ɔs Yawe?

¿Har wu hokstu wu m-yoose?”‡

Amba na yan-dor ro m-nap ɔn yo ro n-me ɔn hur-ur **Kiristi** à.

Bɔr-ɔs tet

Yan-guw-mo Shir

1 Or re ne, da-o ɔm ro o-Korinti à, me nomo no ɔt-ma bo ɔm nome ye Kukt-o ro m-dorutte á, se de me ɔn nomo no ɔt-ma untun hun-ne ye ɔn hono o-dak. Ya no ro untun yakar yan-yaar ɔn ka da-o, be-de ɔn dor **Kiristi**.

‡ **Bɔr-ɔs yoor:16 2:16** Hyen komo: Isha 40:13 (ɔt-Girik).

² Ʋm reegtutʉ nɔ m-yow m-yow yanze ʉn rii-yo m-re yo m-hwogon á, remen nɔ bo'os re ʉn rii-yo m-re yo m-hwogon á. Har m-moka ma nɔ ʉn go woó á.*

³ Remen har m-moka nɔ ʉn hur-de ma-hun ne. Remen nɔ ʉn shoob-de ʉn or nɔ ne yan-dor, komo nɔ m-dum ʉn hi ʉn nɔ ʉn hi ʉn nɔ. Da-o nɔ nome gon ka rem-se, ai har m-moka nɔ rosuru ʉn hur-de ma-hun ne o ka. Nip-o nɔ ro m-nom untun hun-ne ye nape Shir á.

⁴ ¿Re nome um nept yo ka? Remen urege wu ken wu zee, “Me wu ma Burus wu,” wu ken wu komo wu zee, “Me wu ma Aporos wu.” ¿No ro m-nom o ka untun hun-ne ye nape Shir á?†

⁵ ¿Wan wu ro Aporos? ¿Wan wu Burus? Myet te guw-ne te ro be-de Shir temb. Te ʉn gu nɔ nɔ sheret o-nip be-ur Wan-Koyan Yeso. Ko wu ke ʉn rii-yo Wan-Koyan ya'asu wu m-nom ne à.

⁶ Me go ur-go, Aporos ya'u m-ho, amba Shir o rwo'e ka go-de m-bo'ose, te ye á.‡

⁷ Remen kaane wu go ur-go à, ʉn wu ya'e m-ho ne à ye ʉn keer-de ʉn rii á, se Shir cot wu rwo'e ka ur-go m-bo'ose à.

⁸ Wa-ur-go ʉn wan-'ya m-ho ne barag-se ʉn ye gaan-se. Ko wu ke wua kum 'yons-de ʉn senge-mo ʉn wu be-de Shir.

⁹ Remen te yan-guw-mo Shir ye, komo nɔ yan-dor ʉn bo-o o-Korinti kat-o Shir o. Ma-to Shir nɔ ro komo.

* **Bor-ʉs tet:2 3:2** Hyen komo: Yahu 5:12-13. † **Bor-ʉs tet:4 3:4** Hyen komo: 1Kor 1:12. ‡ **Bor-ʉs tet:6 3:6** Hyen komo: Seng 18:4-11,24-28.

10 Be-de ʉn yar-mo Shir nomo me à, wu ya'ag me ʉs-nap ʉm nomot senge-mo ʉn wu. ʉm huk hwuk-o ʉt-mà ʉntun keeg-yo ʉt-mà, cin ʉn ka da-o ye ken ya-ʉt-mà ye ro ʉt-mà ʉn ka hwuk-o ʉm huke à. Se ko wu ke ko-ya-ʉt-mà wu nom ceen ʉn go ʉn mà-to wu he m-mà n-te ʉn ká hwuk-o à.

11 Remen yatt-wu he hoks ʉn huk ʉn hwuk hor-o arge o a hukse á, o ro Yeso **Kiristi**.

12 Ye ken ya-ʉt-mà ye ro ʉn mà ʉt-mà ʉn saw-to ʉr-bon ʉn to ʉn hwor ne to ro m-tuk ʉn ka yish-ye á ʉntun zinariya, ko azorpa, ko kashi ʉt-ta'ar, ye ken ye, ʉt-ce ne, ko ʉs-gwo, ʉt-kang ne ye ro to ma ʉn ye mà-to.

13 De ken ho-de a hyen senge-mo ʉn ko wu ke ko-ya-ʉt-mà wu. Remen da-o Yeso he m-muun à, wua rwunte ko yo ke rii-yo cas. Remen o-ra o-ra a he rwunte ʉn senge-mo ʉn kowan, komo ra-o he meger ʉn go ʉn ko mo ke senge-mo kowan nome à.

14 ʉrege mà-to a ma'e ʉn ká hwuk-o à to tuk á, to, wu mà ká ma-to à wua kum ʉr-'yons.

15 ʉrege ne ká mà-to tuk, wu mà ka mà-to à wu taagute ʉn to, amba wua kumus gwu, amba sa o zee n-me o-ra wu zwon-de.

16 ¿No nap ʉnze no ʉn hi ʉn no **Pyo-o Shir** o no ro á, be-de Shir ro m-she'et?§

17 ʉrege wu ken net-wu naaste **Pyo-o Shir** o ro ba m-kukop à, Shir a naas ka net-wu. Remen **Pyo-o Shir** ott m-kukop á, komo no ye ro ka Pyo-o.

§ **Bor-ʉs tet:16 3:16** Hyen komo: 1Kor 6:19; 2Kor 6:16.

18 Taase kɔ wu ke net-wu raks hi un de un wu, wu rɔ m-zee wu ko-ya-ʊs-weer wu m-moka, se wu muss hi un de un wu untun ko-raag remen wu waragté ko-ya-ʊs-weer.

19 Remen kaane weer-se un hono o-dak raag-mo un co-o Shir. Me un zee kaane, remen gense to rɔ unze, “Wu rɔ un bop un ya-ʊs-weer be-de un weer-se un ye.”*

20 Komo gense to rɔ unze, “Yawe nepste unze barag-se un ya-ʊs-weer hwaa-se rɔ.”†

21 Remen kaane, taase wu ken wu ma'as m-gwon un rii-yo net he hoks m-nom à! Remen hon un rii kap yo ma no yo:

22 Kɔ Burus, kɔ Aporos, kɔ Bitrus‡, kɔ hono o-dak, kɔ m-hoog, kɔ m-mar, kɔ rem-se m-moka se, kɔ un se roone u-co à, ai myet se ma no se,

23 no komo ye ma **Kiristi** ye, **Kiristi** komo wu Shir wu.

Bɔr-ʊs nass

Yan-senge-m Kiristi

1 Hun-ṅe dek, Aporos un me ne yan-guw-m **Kiristi** te rɔ. Shir ya'astu te senge-mo un rwor un ma-to un wu, to o-nip to rɔ wukusse à.

2 Rii gaan-yo a cone be-de un go un ka guw-ṅe ye, ye nom yo wan-co-o ye cone à, hur-ur gaan.

3 Yatt-yo da me kɔ no, kɔ yan-piish ut-ma be un no, zeeḡ unze um nomog senge-m re me un Shir

* **Bɔr-ʊs tet:19 3:19** Hyen komo: Ayub 5:13. † **Bɔr-ʊs tet:20 3:20** Hyen komo: Bɔng 94:11. ‡ **Bɔr-ʊs tet:22 3:22** ut-Girik: Kepas (jin-ur Bitrus de).

ne, kɔ me nɔm á. Nip-o, me un piishe un hi un de ut-ma mosse un kaane ne á.

⁴ Me nap kɔ me un de ken **ba'as-de** ne á, myet un kaane ne, man zee um taagute **ur-ba'as** kɔ hiin á. Wan-Koyan wu he gwot un senge-m re à wu he m-zee um nomog ur-bon ne kɔ ba ur-bon.

⁵ Remen kaane, taase no kupse wu ken wu ut-ma ba da-o un wo. Ka da-o roon, da-o Wan-Koyan he muun à. Wu he rwunte un rem-se ro wukusse o-comb à, komo wu rwunte sakt-o ro un hur-de un net à. Ka da-o o ka kowan he goks ur-bongon be-de Shir hond hond Shir nepste ka rii-yo ro n-me hur-de un net à.

⁶ To, or re ne, be-de un rure un no ka rem-se un ya-ur-yoos se, um rwo'og no us-barag n-me un Aporos ne remen ka sha-mo guut no un ka bu-yo. No yoos be-de un ka yoor-m te mo um conog no nep yo ka: "Taase no pes rii-yo a gene à un takurda-o Shir." Taase wu ken wu nom m-gwon remen wu ro wu m-yoose à, har wu yo'og wu ken wu.

⁷ ¿Wan wu zee o aragte ye ken ye? ¿Yan yo ne o rotte yo un hi un du huse rii-yo Shir ya'u wo à? To, urege har kaa o, ¿ya hante o rotte un jaks ur-hi sa o zee ba yar-mo a ya'u wo á?

⁸ No m-nom sa o zee no nepse kap. Yatt-wu he no m-yoose á. No m-nom sa o zee no kumuste yar-mo o-Kukt. No ur-she'et sa o zee gwomo-ne no ro un **Kiristi** ne amba te ye ro no m-yoose à te ur-she'et kaane á. A ro zeege ma no gwomo-ne ye, te argu nom ut-gwomo be-ur gaan un no ne!

⁹ Remen un hyan-o re, Shir rwuntute na **yan-Tom Yeso** cas. Te ro kom-de un koyan, untun

ye a kupse ma-tɔ m-mar à. Remen te waragte rii-yo hɔno o-dak kap, un yan-tom ye Shir ne, un hun-ne ne he shere un yish à.

¹⁰ Hun-ne ye un hɔno o-dak rɔ m-hyan sa o zee tett us-weer á remen te rɔ m-nome un **Kiristi** m-guw. Amba no, no m-gwon sa o zee no us-weer ne n-me un **Kiristi**! Hun-ne ye un hɔno o-dak rɔ te m-hyan tett beeb-de m-nom un rii á. Amba no, no ur-beeb ne de m-nom un rii. Hun-ne ye un hɔno o-dak rɔ no un 'ya m-sek, amba te ne ye rɔ te m-yo'og!

¹¹ M-moka kaane te un hoge un mer un **swoot**-o m-ho ne, te un cop un kashi ut-saw á, a te m-dum tett o-hur á.

¹² Se te rangute te kumut rii-yo un hi un te. Ye pyepe te, te ru'uru ye nu-o so-o, a ye'e te ur-koob te m-'mo ur-hur.*

¹³ Hun-ne re ra-o te, te nomo ye ut-ma un hur-de m-gwugwu. Te waragte sa o zee buse-o un hɔno o-dak, rii-yo kowan rɔ m-'yar à, ka rɔ ho-ur bi.

¹⁴ Me un gene no to ka yanze remen um ru'ut no hoge m-'e á, se de remen um kyewestu no remen no yakar re ye, ye me m-con komo à.

¹⁵ Man rees no m-dek untun yakar re. Ko no nom un ya-ur-yoos ne n-me un Wan-Koyan har ye woɔ dugu-ʉs op [10,000] à, wan-gaan wu cot he m-nom untu o-tato. O shir n-me Yeso **Kiristi** me rɔ tato no be-de un hante un **Ma-to m-Rerem**.

¹⁶ Remen kaane me us-kon nom no bo um

* **Bɔr-ʉs nass:12 4:12** Hyen komo: Seng 18:3.

nɔmɛ à.†

17 Remen ʉm guut nɔ m-nɔm kaane ɔ rwo'e ʉm tɔmbute **Timoti** wà re wʉ mɛ m-con à. Ko-yan-ess ʉt-ma wʉ ʉn Wan-Koyan. Komo wʉa baksu nɔ bɔ mɛ ʉn dor Yeso **Kiristi** à bɔ mɛ ʉr-yoos n-mɛ ʉn kɔ yɛ ke hun-ne yɛ yan-dor à.

18 Amba yɛ ken yɛ hyanag sa o zee man habe be ʉn nɔ ʉm tepertu yɛ ʉn rem-se yɛ á, har yɛ ʉn wos ʉr-be ʉs-sɛs sa o zee yɛ nepse koyan.

19 Amba ʉm rwoɓɛ o-Korinti ʉn beɛb-de ʉn Wan-Koyan ʉn ka ho-to be ʉn nɔ. Da-ɔ mɛ habe man hyen ʉn hi ʉn de yo ka ya-ʉs-sɛs yɛ rɔ m-nɔm à. Man nep komo ʉreɓɛ yɛ kumug ʉr-beɛb be-de Shir, kɔ nɛ ma-to o-hwaa yɛ rɔ m-nɔm.

20 Baks nɔ ʉnze Shir rɔ m-piishe hun-ne ʉt-ma ʉn bɔ yɛ yage wʉ nɔmte ʉt-gwomo ʉn hur-de ʉn yɛ á, ba n-mɛ raks ʉn bɔ yɛ rɔ tep á, amba n-mɛ m-gwot kɔ beɛb-de ʉn wʉ rɔ n-mɛ hur-to yɛ à.

21 To, ʉya nɔ husse ʉm nomo nɔ da-ɔ mɛ wɔɓɛ, ʉm negbe o-sorog nɛ kɔ de ʉm kutu nɔ ʉt-con ʉn gwugwer-mɔ ʉr-hi nɛ?

Bɔr-ʉs taan

Ruut nɔ ya-o-ás be ʉn nɔ

1 ʉm hogute hun-ne rɔ ʉn ma-ʉt nɔ. Yɛ zeeg wʉ ken campo-wʉ rɔ kon be ʉn nɔ. Wʉ rɔ ʉn nɔm ʉn yo depe á, ʉn wʉ ken ne'a-wʉ nɛ. Kɔ be-de ʉn yɛ nape Shir á, yɛ rɔ m-nɔm ʉn gɔ ʉn ka rem-se ka net-wʉ nɔmɛ á. Wʉ ken wʉ muute ne'a tato ʉn wʉ ʉntun ne'a ʉn wʉ.*

† **Bɔr-ʉs nass:16 4:16** Hyen komo: 1Kor 11:1; Piri 3:17.

* **Bɔr-ʉs taan:1 5:1** Hyen komo: Kara 22:30.

² Har rii-yo m-gwɔn yo ká nɔ kume! Ashi, ʒudepe men-to tuk nɔ, nɔ ruut ká wu nɔmɛ go un ká rem-se be un nɔ á? Depete nɔ ruut wu be un nɔ.

³ Kɔ de nomte à, mɛ be-ur gaan un nɔ ne o-wur á, mɛ be-ur gaan un nɔ ne n-mɛ o-kukt. Um kupsussute net-wu nɔmɛ go un ká rem-se à ut-ma sa o zee be-ur gaan um rɔ un nɔ ne.

⁴ Be-de nɔ mɔrge kukt-o re rɔ m-she'et káne, komo un beeb-ur Yeso Wan-Koyan, um conog nɔ nom kɔ yo ke rii-yo sa o zee mɛ kaane be un nɔ.

⁵ Ya'as nɔ **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ká campo-wu. Nom nɔ kaane remen **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** naaste wur-o un wu o ma-hun, amba Wan-Koyan a guus hoog-mo un wu ho-de wu muune.

⁶ Gwɔn-mo notte à rii-yo ur-bon yo á, remen nɔ yagute net-wu depe á be-ur nɔ. Ashi, ʒno nap unze, ya o-**yist** o-rek yo rɔ un hundunse un hon ur-burodi á?†

⁷ Ruut nɔ ká **yist**-m 'wutum-mo remen nɔ waragte burodi-ur pu-de ba m-**yist** bo nɔ ro à. Nom nɔ kaane remen Shir so'ostu nɔ, be un nɔ a peneste rwuug o-ca yo un **Biki-o m-Pas. Kiristi** rɔ rwuug-o ca-o na.‡

⁸ Cinda nip-o à, ma'as nɔ m-baks unze na hunne ye Shir ye. A joro nɔ bu-ʉs na ʉs-ut se n-ga. A ginim nɔ ut-yage. A nom nɔ dorotte-o un Matɔ Shir a yage men-ut jaas-to bo **Yahuda**-ne yage burodi-to m-**yist** à da-o un **Biki-o m-Pas**. A doru

† **Bɔr-ʉs taan:6 5:6** Hyen komo: Gara 5:9. ‡ **Bɔr-ʉs taan:7 5:7** Hyen komo: Rwu 12:5.

nɔ **Kiristi** hur-ur gaan un nɔm o-shir ne. §

⁹ Um genutu nɔ n-me un takurda-o re, um zee taase nɔ mosse ur-hi un ya-o-ás ne.

¹⁰ Ba hun-ne ye nape Shir á um zee nɔ á, kɔ ya-o-suub, kɔ ya-ur-hyow, kɔ yan-guw-mo us-toog. Kɔ de nomte ye nap Shir á nɔ som ye á. Remen urege kaane o se nɔ ruug un kà hono o-dak o war war.

¹¹ Yo ka yo me nɔ m-rure: taase nɔ mosse ur-hi un kap o un bon wu zee or nɔ wu ko-yan-dor à, urege wu ro un hur-de o-ás ne, kɔ ko-ya-o-suub, kɔ ko-yan-guw-mo us-toog, kɔ wa-ut-reeb, kɔ ko-ya-m-swɔ, kɔ ko-hyow. Nɔ jar nɔ re rii-yo m-re un go un ye ne á.

¹² Mett gwomo-to un piishe un hun-ne ye ro un dor o un Shir á ut-ma á. Amba noa hoks piishe un yan-dor o Shir ut-ma. ¿Kɔ nɔ hoks á?

¹³ Shir o un hi un de un o he piish un ma-to un ye yage wu m-dore á. “Ruut nɔ ko-yan-men-ut jaas-to be-ur nɔ”* bɔ Ma-to Shir zee à.

Bɔr-ʊs cind

*Taase yan-dor Yeso heet
or un ye ne be-de ut-gwomo*

¹ Urege wu ken wu ro ut-ma ne un or un wu ne ko-yan-dor, wu jar wu heet to be-de un ko-yan-piish ut-ma wu ro ko-yan-dor á. Yo depe à, ko-yan-napse Shir wu hongsu nɔ ka ma-to. Nɔ heete yan-ba un dor á.

§ **Bɔr-ʊs taan:8 5:8** Hyen komo: Rwuu 13:7; Kara 16:3.

* **Bɔr-ʊs taan:13 5:13** Hyen komo: Kara 13:5; 17:7; 19:19; 21:21; 22:21,24; 24:7 (ut-Girik).

² ¿Nɔ nap unze yan-ba-m-kukɔp ye he piishe un hono o-dak ut-ma á? Urege har nɔ ye he piishe un hono o-dak ut-ma, depete nɔ yoos hongse un ma-ut rek-to ba nɔ un band ye ken ye, ye rɔ yan-dor á.

³ ¿Nɔ nap unze a he nɔ piishe un **yan-tom-ye Shir** ut-ma á? ¿Yagunte rem-se haane mosse un she'et-de un kà hono dak-o ne?

⁴ ¿Urege yan-dor kumug ut-ma mosse un or re un ye ne, ya hante notte ha be-de ye rɔ yan-dor á ye piishe nɔ ut-ma?

⁵ Me un rwɔr to kaane remen nɔ hogute m'e. ¿M-moka kɔ net wan-gaan wu rɔ kon o ká be un nɔ ko-ya-ɔs-weer wu he nɔ hoks caas ur-hoon á?

⁶ Gwot nɔ yo nɔ m-nom à. Wu ken wu be-ur nɔ rɔ m-heet un or re un wu be-de ut-gwomo a piishte wu ut-ma. Har ma be-de un yan-ba un dor! Rott ur-bon kaane á.

⁷ Da-o nɔ heete or nɔ ko-yan-dor be-de un ko-gwomo, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** reeg nɔ. Jiishte o 'mo ur-hur kɔ a wen wɔ susamb-m ru.

⁸ Amba nɔ wargu hi un nɔ m-nongon, nɔ un core un susamb-m or nɔ ne, har ma or nɔ ne yan-dor!

⁹ ¿Ashi, nɔ nap unze hun-ne ye nome rii-yo un ba ur-bon à, yea cuw un **Gwomo-to Shir** á? Taase a egussu nɔ, be-de un rure un nɔ yo ken rii-yo un hon. Me nɔ m-rure, ko-ya-o-ás, kɔ ko-yan-guw-mo ɔs-toog, kɔ ko-yan-hoob-o un ne'a-ne, kɔ campo-ne yan-baramse un wur-o un ye, kɔ campo-ne yan-m-rewe un or un ye campo-ne ne,

¹⁰ kɔ hyow-ne, kɔ ya-o-suub, kɔ ya-m-swɔ, kɔ yan-naas un jin-to un hun-ne, kɔ ya-ut-rum, be-de un ye yatt-wu he m-cɔw un **Gwomo-to Shir** á.

¹¹ Kaane ye ken rowe be un nɔ n-ga, da-o nɔ ro nakke **Kiristi** á. Amba m-mɔka, Shir sokste **ba'as-ut** nɔ, komo a muutu nɔ yan-ba-**ur-ba'as** komo wu hongsutu nɔ un wu ne. Wan-Koyan Yeso **Kiristi**, wu nome kaane un beeb-de un **Kukt-o Shir**.

Sekemsu nɔ Shir un wur-ut nɔ

¹² Ye ken ye rɔ m-zee, “Shir ya'ag na nom un koyan remen na yan-dor ye un wu ye.” Ee, man hoks nom un yo um cone à, amba ba koyan yo Shir ya'u na keer-de m-nom à yo rɔ na m-gu á. Ye ken ye rɔ m-zee, “A ya'ag me nom un koyan,” amba me man yage yo ken rii-yo muut me wan-guw-mo un yo á.*

¹³ Wu ken a hoks m-zee, “A un nom rii-yo mre remen ut-men, ut-men komo remen rii-yo mre,” Nip-o, amba kane un co Shir a saburse rii-yo mre ut-men ne. Amba rii-yo ur-bon yo a naas wur-ut na be-de un hoob-o un ne'a-ne á. Wur-ut na to un Wan-Koyan to Wan-Koyan komo wu un wur-ut na wu.

¹⁴ Shir 'yonste Wan-Koyan ut-marimar, kaane komo wu he na m'yons un beeb-de un wu.

¹⁵ ¿Ashi, nɔ nap unze myet dok-to un wur-ut nɔ to ma **Kiristi** to á? Cinda kaane o à, man dek dok-ut Wan-Koyan um muutu to dok-to un ko-kaar á. Kɔ hiin!

* **Bɔr-ɔs cind:12 6:12** Hyen komo: 1Kor 10:23.

16 ǀNɔ nap ʉnze kap bɔn wʉ mɔsse wʉr-o ʉn wʉ ʉn ko-kaar ne à, ye waragte wʉr-o o-gaan ʉn wʉ ne á? Remen a zeste, be-de ʉn takurda-o Shir, “Yoor-mo ʉn ye, ye waragte wʉr-o o-gaan.”†

17 Amba kap wʉ mɔsse hi ʉn du ʉn wʉ ʉn Wan-Koyan ne à, yeà warag gaan n-me o-kukt.

18 Nɔm nɔ já ʉn cɔw-yo o-ás ne! Da-o hun-ne nome **ba'as**-ur hor-de, ba wʉr-o ʉn ye, ye nome **ur-ba'as** á. Ko-ya-o-ás wʉ rewe ʉn ne'a-ne à ba ne'a ʉn wʉ á, wʉ nomote wʉr-o ʉn wʉ **ur-ba'as**.

19 ǀKɔ nɔ nap ʉnze wʉr-ut nɔ pyo-o ʉn **Kukt-o Shir** o, o rɔ be ʉn nɔ, komo o rwuune be-de wʉ á? Komo nɔ ye yan-beeb-de ʉn hi ʉn nɔ á, amba Shir.‡

20 Shir ʉn o nɔ. Wʉ tops, remen kaane sekemsu nɔ Shir ʉn wʉr-ut nɔ.

Bɔr-ʉs ta'yoor

Yoos-ur Burus mɔsse ʉt-ge ne

1 Ma-to ʉn rii-yo nɔ gende me à, ʉr-bon ne, net she'et ba ʉn ne'a.*

2 Amba remen nɔ wongute o-ás ne, kɔ wʉ ke net-wʉ, ge ne'a ʉn wʉ. Komo ko wʉ ke ne'a-wʉ ʉn campo ʉn wʉ ne.

3 Hond hond o campo rewe ʉn ne'a ʉn wʉ ne, wʉ nɔm ne'a ʉn wʉ rii-yo depe wʉ nom à. Ne'a komo wʉ nome campo ʉn wʉ kaane.

4 Remen ne'a rott beeb-de ʉn wʉ zeet campo ʉn wʉ, “Me wʉ cot he m-nɔm yo wʉr-o re cone

† **Bɔr-ʉs cind:16 6:16** Hyen komo: Taka 2:24. ‡ **Bɔr-ʉs cind:19 6:19** Hyen komo: 1Kor 3:16; 2Kor 6:16. * **Bɔr-ʉs ta'yoor:1 7:1** ʉt-Girik: Rɔ ʉr-bon ne campo yagute ci ʉn ne'a.

à.” Kaane komo campo rott beeb-de un wur-o un wu á se de ne'a un wu.

⁵ Nɔ ye geese ʉt-ge à, taase wan-gaan wen or re un wu á, se de ʉrege kaane nɔ orme nɔ nom ʉt-ho m-oog remen nɔ nomot ʉs-kon be-de Shir. Ka da-de, nɔ doot m-go'one. Taase **ko-Gwomo-wu un ya-ʉt-kot** wu durumsu nɔ, remen noa hoks m-garamse wur-ʉt nɔ á.

⁶ Ma-to me nɔ m-'ya ba **karamsa-o** á.

⁷ Um ro cong a zee yan-dor ye ga ʉt-ge á bo um ro à ba ʉt-ge. Amba Shir ya'ag ye ken yan-dor ye beeb-de m-she'et ba ʉt-ge. Komo wu 'ye ye ken yan-dor ye mo ken yar-mo. Ko wu ke ko-yan-dor-wu ro m-yar ne mo Shir ya'u wu à, komo wu 'ye ye ken yan-dor-ye mo ken yar-mo un hon bo ye he wu nome m-senge à.

⁸ Ma-to un ye ga ʉt-ge á un ye campo un ne mare ne à, me m-hyan a jiish ʉr-bon ye she'et ba ʉt-ge untun bo um ro à.

⁹ Amba ʉrege nɔ hoks garamse un hi un nɔ á, depete ko wu ke wu kum campo un wu ko ne'a un wu. Remen jiishte a ge ʉt-ge otte ás-o re beeb un du.

¹⁰ Nɔ yan-dor ye ro un campo-ne ko ne'a-ne ne à, **karamsa-o** ka um ruru nɔ (Komo me wu á, amba Wan-Koyan wu jip, ruru na ka **karamsa-o**): Taase ne'a caas ʉt-ge un campo un wu ne á.

¹¹ Komo ʉrege ye caagute un campo un wu, taase wu ge ʉt-ge á, se de ye jamas ge-to un ye un campo un wu ne. Campo komo taase wu ho'os ne'a un wu á.†

† **Bɔr-ʉs ta'yoor:11 7:10-11** Hyen komo: Mati 5:32; 19:9; Mark 10:11-12; Ruka 16:18.

¹² M-mɔka, ʉm zɛɛg tɔ ka be-de nɔ yɛ kuse à, (mɛ wʉ yanze Wan-Koyan á), ʉrege wʉ ken wʉ rɔ ʉn ne'a nɛ ko-yan-ba ʉn dor, ʉrege wʉ ɛks yɛ she'et she'et-de ʉt-ge ʉn wʉ nɛ taase campo ho'os wʉ á.

¹³ Komo ʉrege wʉ ken ne'a-wʉ rɔ ʉn campo nɛ ko-yan-ba ʉn dor, amba wʉ ɛks yɛ she'et she'et-de ʉt-ge ʉn wʉ nɛ, tɔ, taase ká ne'a-wʉ ho'os wʉ á.

¹⁴ Mɛ ʉn zɛɛ kaane, remen campo wʉ shere be-ʉr Yeso á, Shir a so'os wʉ rem ne'a ʉn wʉ, wʉ shere be-ʉr Yeso à. Kaane komo, ne'a wʉ shere be-ʉr Yeso á, Shir a so'os wʉ rem campo ʉn wʉ, wʉ shere be-ʉr Yeso à. ʉn ya kaane á, Shir a gɔks yakar ʉn yɛ á. Amba remen Shir so'oste tato ʉn yɛ nɛ, m-mɔka Shir gɔkste yakar ʉn yɛ.

¹⁵ ʉrege komo wʉ yage m-sher á conog m-wonge ʉn wʉ shere à, yea hoks m-wonge. N-mɛ ʉn kaane, campo kɔ ne'a wʉ shere à, a gakte wʉ ʉr-she'et ʉn wʉ yage m-sher nɛ á. Shir wʉ ʉn aag na remen she'et-de ba ʉt-ween.

¹⁶ Wɔ ne'a, ʒo nepste kɔ wɔa gu campo ru? ʒWʉ sheret be-ʉr Wan-Koyan bɔ o shere? Wɔ campo, ʒo nepste kɔ wɔa gu ne'a ru wʉ sheret be-ʉr Wan-Koyan bɔ o shere?

Go ʉn she'et-de Wan-Koyan conɛ a she'et à

¹⁷ Cin da-ɔ Shir daage yɛ yan-dor à, depete ko wʉ ke ko-yan-dor-wʉ she'et gɔ ʉn she'et-de Wan-Koyan conɛ wʉ she'et à. Ka rii gaan-yo yo mɛ m-rure ʉn yan-dor kɔ kene ʉm ha be-de ʉn yɛ.

¹⁸ Kap bon wʉ Shir aage à, wʉ ro kɔ n-ga ʉr-**ko** nɛ à, tɔ taase wʉ hoob she'et-de ʉn ba ʉr-kɔ

á. Wụ Shir aage komo ba ụr-kọ à, wụ warag ko-**yan-dor Yeso** à, tọ, taase wụ hoob sẹ a koog wụ á.

¹⁹ Ụr-**ko**, kọ ba ụr-kọ, ba rii-yo á. Amba nọm o-dorotte ụn **karamsa**-o Shir jiishte ụr-bon.

²⁰ Ko wụ ke wụ she'et bọ Shir 'wossu wụ a ekt wụ ko-yan-dor á.

²¹ Ụrege wọ ko-guw-wụ o rowe da-o Shir agu wọ o waragte ko-yan-dor o ụn wụ à, taase o ryegen á. Ụrege komo wụ essu wọ à ho'ostu wọ, tọ arag.

²² Kap wụ rọ ko-guw à, da-o Wan-Koyan aage wụ à, Wan-Koyan poste wụ ụn kom-tọ **ko-Gwomo-wu ụn ya-ut-kot**. Kaane komo wụ ro sak à da-o a aage wụ à, ko-guw **Kiristi** wụ.

²³ A ụn o nọ, komo a tops, taase nọ warag guw-mọ ụn hun-ne á.

²⁴ Tọ, or re ne, yan-dor myet bọ a 'wosse net da-o a agu wụ à, wụ she'et kaane ụn Shir ne.

*Yan-ba-ut-ge ụn ye campo
ụn ye ne mare ne à*

²⁵ Ma-tọ ụn yan-ne'a-ne ye ga ut-ge á, yo ye he m-nọm à, Wan-Koyan Yeso wụ ruru na yo ye he m-nọm á. Amba me ụn 'ya ụn tọ ma re ma-tọ, ụm nak me net-wu, wụ hun-ne rọ m-dek ụn ma-tọ ụn wụ à, remen Wan-Koyan hogute 'won ụn de wụ ya'ag me us-nap.

²⁶ Me m-hyan a jiish ụr-bon net she'et bọ wụ rọ à, remen a ciriste m-cow ụn da-o ụn re ụr-koob.

²⁷ Ụrege o geeste ut-ge, taase o caas tọ á. Ụrege ne wọ ụn gọ ga ut-ge á, taase o ge ut-ge.

²⁸ Amba urege o geeste ut-ge, **ba'as-de** á, komo wan-ne'a ge'e ut-ge, **ba'as-de** á. Amba de ye ga

ʉt-ge à yea sʉ ʉr-koob de ʉn nekette ʉn hoog-mo ʉn ye. Komo ʉm conog ʉm hebe no swo ʉn ka koob-de.

²⁹ Qr re ne yan-dor, rii-yo me ʉt-ma à, yo ka: A kus o-da ne ʉn ka hono o-dak o á. Cin ʉn m-moka, ya-ʉt-ge ye nome Wan-Koyan m-guw sa o zee ye ga ʉt-ge á.

³⁰ Yan-dor ye ro ʉn tuk-mo ʉt-men à, ye warag sa o zee yett tuk-mo ʉt-men á, ye ro o-zak à ye warag sa o zee yan-tuk-mo ʉt-men. Komo yan-dor yan o ʉt-saw ye warag ye rott rii á.

³¹ Yan-dor ye ro m-senge mo morogse saw-to ʉn hono o-dak à, taase ye she'et ʉn 'wons-mo ʉn to á, remen ka hono o-dak o a ro n-me ʉn o à, o m-ta o.

³² ʉm conog no yage regen-o ʉn bo no he m-she'et à. Wu ga ʉt-ge á wu ro ʉn ess ʉr-hi be-de ʉn Ma-to Shir ʉr-bon ne, bo wu he rwo ʉn Wan-Koyan hoge m-rerem à.

³³ Amba wu ro ne ʉt-ge ne à, wu ʉn ess ʉr-hi ʉn saw-to ʉn hon ʉn ka dak-o, bo wu he rwo ʉn ne'a ʉn wu hoge m-rerem à.

³⁴ Barag-se ʉn wu purgute o ka be-ʉt yoor. Komo ne'a wan-ba-ʉt-ge ko wan-ne'a, wu ro ʉn ess ʉr-hi be-de ʉn ma-ʉt Wan-Koyan ʉr-bon ne remen wu waragte ba m-kukop n-me o-wur o-kukt ne. Ne'a-wu ʉt-ge ne wu ro ʉn ess ʉr-hi ko de ke ho-de be-de ʉn saw-to ʉn hono o-dak, bo wu he m-nom campo ʉn wu hogute m-rerem à.

³⁵ Me ʉn con no m-gu, remen no she'ette bo Wan-Koyan cone hun-ne ye ʉn wu she'et à, ye nom wu m-guw ʉn hur-ʉr gaan à. Me con no m-gakte be-de ʉn nom ʉn yo ken rii-yo ko yo ken

yo á.

³⁶ Amba urege net nomog us-barag unze wu ro un nom un yo depe á be-de un wan-ne'a-wu wu ro ur-ryap à, komo con-to un wu ro m-bose, yage wu geet wu, **ba'as-de** á.

³⁷ Amba urege net zongsute ba wu ken wu un zee wu nom kaane, ba se wu gaag ut-ge á. Wu ro o-cow ne wu nomot yo wu cone à. Komo urege de wua hoksusse bop un hi un de un wu, har wu dek un hur-de un wu, wua ge wu á, to, to ka hond hond o to ro.

³⁸ Remen kaane, kaane ka cow-se us-voor se ro ur-bon ne urege net zongsute wua ge wan-ne'a-wu wu ro ur-ryap à, wu nomog rii-yo ur-bon. Amba urege wu dek un hur-de un wu wua ge ut-ge á, wu nomog rii-yo jiishe à.

³⁹ Taase ne'a-wu ut-ge wonge un campo un wu ne á, urege campo un wu ro un hoog ne. Amba urege campo un wu marag, wu ro o-cow ne, wu hur-de un wu cone à, wu geet wu. Amba ko-yan-dor, he wu m-ga cot.

⁴⁰ Amba un hyan-o re, wua jiish un hoge m-rerem wu she'ete kaane ba wu un ga ut-ge. Me gwot-o kaane **Kukt-o Shir** zee me um zee.

Bor-us eer

Rii-yo m-re yo a seke pyo-o m-gir à

¹ To, ma-to un rii-yo m-re yo a **seke** pyo-o m-gir à, a nepste kap-m na ya-us-nap-ye. Nap-us na ro un hante us-ses, amba was-m ro m-rwo **yan-dor Yeso** m-bo'ose.

² Kap wu rɔ m-hyan wu zee wu nepstɛ rii à, tɔ har m-mɔka wu nap yo depe wu nep á.

³ Amba myet bɔn net-wu rɔ un con-to Shir à, Shir nepstɛ un wu nɛ.

⁴ M-mɔka ma-to un rɛ un rii-yo m-rɛ yo a **seke** pyo-o m-gir à, a nepstɛ unze, m-gir mɔ rɔ un ho-mɔ rii á. Komo shir o o-nip o á, a nepstɛ komo unze Shir gaan-o cot.

⁵ Un hyan-o un ye ken ye, rem-ʉs rɔ kon deen se ye rɔ m-aag “shir-ye” à un “yan-koyan-ne” n-ton kɔ n-dak.

⁶ Amba na a nepstɛ Shir gaan-o. Wu rɔ o-Tato, wu nome koyan komo remen un wu atɛ un hoog nɛ. Wan-Koyan, wan-gaan wu, komo Yeso **Kiristi**. Be-de un wu o komo Shir nome koyan, be-de un wu o komo a ya'u na hoog.

⁷ Amba de ba kap yan-dor ye nape kaane á. Har m-mɔka ye ken ye rɔ hyan m-gir nip-o, remen kaane da-o ye re'e yo a **seke** m-gir à, ye rɔ m-hyan sa o zee guw-mɔ shir-ye o-nip ye rɔ m-nom. Barag-se un ye un hur-de un ye kapsuru ye unze ye nomog ur-ba'as.

⁸ Rii-yo a m-rɛ à yoa hyokontu nɔ yow yow un Shir nɛ á. A taage un koyan remen a yagute yo m-rɛ á. Komo a kum rii, remen a reeg yo á.

⁹ Amba nom nɔ ceen taase de ka keer-de **yan-dor Yeso** warag cow-yo rwɔ un wu ken wu rotte ur-beeb be-de m-sheer á wu nom rii-yo wu nap kɔ Shir conog yo á.

¹⁰ Remen ye ken ye ye rotte ur-beeb be-de m-sheer á hyene wɔ, wɔ wu rɔ ur-beeb nɛ be-de m-sheer à, wɔ un rɛ un rii n-me un pyo-o m-gir, tɔ

ka ma toa ru ye har ye reet rii-yo m-re yo a **seke** m-gir à, komo yeà sabre un hur-de un ye.

¹¹ Remen kaane ka nap-us ru se, se a wakte shi'it-de un kaps un wu ken ko-yan-dor-wu, wu Yeso **Kiristi** mare remen wu à.

¹² Da-o no ye ro m-rwo men-to un ye m-naase un barag-se un ye ne à, no nomte un or no ne ut-**ba'as**, kaane no un nome un **Kiristiur-ba'as**.

¹³ Remen kaane, urege re un rii-yo m-re a ru or re ko-yan-dor nom **ur-ba'as**, man do ti ur-ap komo á, taasun um ru or re nom **ur-ba'as**.

Bor-us jero

*Ur-beeb un senge-mo
un ko-yan-Tom Yeso ne*

¹ ¿Me un ya mett ur-beeb á? ¿Me ko-yan-**Tom Yeso** wu ka á? ¿Me hyan o Yeso Wan-Koyan á. Ba remen senge-m re o ka no waragte ye ma Wan-Koyan?

² Urege me ko-yan-**Tom Yeso** wu be-de un ye ken hun-ne á, ko-yan-**Tom Yeso** um ro be un no remen no un dore Wan-Koyan un bu-yo ma-ut re. Remen kaane, depete kowan wu nep cas ko-yan-**Tom Yeso** wu um ro.

³ Shas-o re o ka be-de un ye ro m-con ye nep ko me ko-yan-**Tom Yeso** wu à.

⁴ ¿Tett keer-de un a ye'et te m-re m-swō ne un den-ut no á?

⁵ ¿Tett keer-de m-neke un ne'a te ne yan-dor ye ro ut-ge ne à, untun bo ye ka yan-Tom-ye Yeso ye, Bitrus* un hen-ne Wan-Koyan ne nome á?

* **Bor-us jero:5 9:5** ut-Girik: Kepas.

6 ¿Kɔ de me ʉn Barnabas ne, te ye he senge-mo ʉn reegte ʉn hi ʉn te?

7 ¿Wan wu ne he guw-mo ʉt-karma, ka da-de ne wu waragte reegte ʉn hi ʉn de ʉn wu? Ka ye go o-kat à, ro m-re ʉn hyo-ye ye go à da-o ka hyo-ye nene. Ka ye ro gut-de ʉn ca à, ro m-swo m-yow mo ʉn ka ca-ye.

8 To ka ma-to ʉn net to á. **Karamsa-o** o Shir o zee kaane.

9 Remen a geneste ʉn **karamsa-o Mosa** a zee, “Taase o bite nu-o ʉn na-yo ʉt-kerem da-o yo door-mo ʉn hyo á.”† ¿Na-ye ʉn ya Shir he m-was ʉn ye ne ʉn hon-de ʉn ye cot bo wu zee kaane?

10 ¿Ká ma-to na ye ka Shir rotte á? Rem na o Shir zette kaane. Remen depete ko-ya-tom ʉn ko-ya-m-dor ne ye nom dish-o ʉn gwuug-de ʉn rii-yo o-kat. Yan-ko'ot ʉn Ma-to Shir depete ye re ye su be-de ʉn senge-mo ʉn ye.

11 Urege te goog Ma-to Shir ʉn hur-ur no, to, ¿yo ken caari-yo ʉn rii-yo ka te cite bo te zee no 'ye te rii-yo m-re ʉn saw-to m-cop ne bo ko-ya-o-kat ro ce-mo ʉn hyo-ye ʉn wu?‡

12 Urege no torog ye ruru no Ma-to Shir à, ¿te jiish ye ʉn keer-de ʉn no nomotu te kaane á?

Kap ʉn kaane ne, te gaktu no á. Amba te dungute be-de ʉn koyan otte ma-to ʉn rii-yo he wen ʉn senge-mo ʉn **Ma-to m-Rerem** to ma **Kiristi** à.

13 ¿No nap ka ʉnze ya-m-senge ʉn **Pyo-o Shir** kane ye he kum ʉn rii-yo ʉn re-mo ʉn ye be-

† **Bor-ʉs jero:9 9:9** Hyen komo: Kara 25:4; 1Tim 5:18. ‡ **Bor-ʉs jero:11 9:11** Hyen komo: Roma 15:27.

de un saw-to a m-hante á? ¿Ya-m-senge komo un o-**hana** o ur-**seke**, káne o ka ye he kum un gwuug-de un ye be-de un rii-yo a hante ur-**seke** á?§

¹⁴ Kaane to ro komo, Wan-Koyan rworog wu zee yan-senge-mo un ko'ot un **Ma-to m-Rerem** ye kum rii-yo un reegte un hoog-mo un ye káne.*

¹⁵ Amba ko o-gaan me hwō ur-yish a nomotu me yo **karamsa**-o zee á. Komo me gen to ka remen no nomotu me kaane m-moka á. Ay, jiište um mer, otte um taage un ka gwōn-mo.

¹⁶ Da-o me m-ko'ot à, me un hoks m-gwōn á, remen Shir gaktu me m-nom ka senge-mo un ko'ot un **Ma-to m-Rerem**. Komo man warag rii-yo ur-'wōn me yagu mo m-nom!

¹⁷ A ro zeege un con-m re me m-nom un ka rii-yo, um zee ru se Shir topk me. Amba remen Shir daagu me wu bopsu me ka senge-mo, remen kaane mett yo m-daag á.

¹⁸ To, ¿ya un yo ne ro top-o re? Ka zak-o me m-kum be-de un rwor un **Ma-to m-Rerem** à ba wu ken wu un top á. Cip me con m-gakte yan-dor á, ye nak yo depe m-top un ko-yan-ko'ot un Ma-to Shir à.

¹⁹ Ko de nomte me ko-guw be-de un hun-ne á, amba um muste hi un de ko-guw be-de un hun-ne, remen um wontutu ye be-ur **Kiristi**.

²⁰ Da-o me ro be-de un **Yahuda**-ne, um warguru untun ko-**Yahuda** remen um wontutu ye be-ur **Kiristi**. Da-o me ro be-de un ye ro m-

§ **Bor-us jero:13 9:13** Hyen komo: Kara 18:1. * **Bor-us jero:14 9:14** Hyen komo: Mati 10:10; Ruka 10:7.

dorɛ ɔn **karamsa-ɔ** ɔn **Yahuda-ne** à, kaane me m-nɔm, (kɔ de nomte a gakte me ɔn dor-ɔ ka **karamsa-ɔ** á), amba remen ɔm wontutú ye be-ur **Kiristi**.

²¹ Da-ɔ me ro be-de ɔn ye rɔ **Yahuda-ne** á, ye rotte **karamsa-ɔ** ɔn **Yahuda-ne** á ɔm rwo'uru hi ɔn de be-de ɔn ye. ɔn ka cow-yo ɔm re hi-de ɔn ye, har ɔm wontuté ye be-de ɔn **Kiristi**. Amba me jore **karamsa-ɔ** Shir á. ɔm dorute **karamsa-ɔ** **Kiristi**.

²² Be-de ɔn ye rotte m-wɔns ɔn sher-mɔ ɔn ye á, ɔm waraguru untun ko-yan-ba-m-wɔns remen ɔm wontutú ye be-ur **Kiristi**. Ee, ɔm sengute ɔm waragte kɔ yo ke rii-yo be-de ɔn kɔ wu ke net-wu remen ɔm guut ye† ɔm wontuté ye be-ur **Kiristi**.

²³ Myet me ɔn nom kaane remen ko'ot ɔn **Matɔ m-Rerem**, komo remen me ɔn yan-dor ne kumut rem-se ur-bon se Shir surte o-nu wu ya'as na à.

²⁴ ¿Ashi nɔ baks be-de ɔn se'er-mɔ us-rek, ya-us-rek rɔ m-nɔm m-senge ye aragte ɔr ɔn ye ne, amba wan-gaan wu cot rɔ ɔn kum m-yar? Nɔ ma sengu nɔ us-rek bɔ nɔ he re ur-hɔ à.

²⁵ Kap ya-m-se'er, ye rɔ ɔn yoose ɔn hi ɔn de ɔn ye bɔ ye he garamse ɔn hi ɔn de ɔn ye à. Ye rɔ m-nɔm kaane remen ye reet m-yar mɔ he m-tees à, amba mɔ ma na yar-mɔ mɔ m-ta mɔ á.

²⁶ Remen kaane rek-o re ɔ o-hwaa ɔ á. Ba untun ko-ya-m-dum wu rɔ m-wosor m-yo á.

²⁷ Amba wur-o re ɔ me m-pu'us, ɔm muutu ɔ untun ɔ ɔn ko-ya-o-rek, remen ɔ nomot yo depe

† **Bɔr-ɔs jero:22 9:22** ɔt-Girik: guug ye ken hun-ne ye.

à. Un ba kaane á, me o-gyer taase me komse rure un ye ken ye **Ma-to m-Rerem** to Shir me ne a mussu me hwaa.

Bor-us op

Nak ut-to mosse us-toog ne

¹ Or re ne, me con to-to ke no rii-yo kore ya-n-ga-ye na o-kot reenõ n-ga á. Shir ereg ye un kus-o o-ke'ente. Wu ro un co-o un ye. Komo wu rwuntute ye un ho-mo m-sa har un dak-o hwo'og-o rii-yo ci ye á.*

² N-me ut-ke'ente m-sa ne a yo'osu ye kap yandor **Mosa**.

³ Myet-mo un ye komo ye reeru ka rii-yo m-re yo Shir ya'ase ye un bu-yo ut-hyat à.†

⁴ Myet-mo un ye swooru ka ho-mo Shir ya'ase ye un bu-yo ut-hyat à. Kap mo un ye swoog be-de un ka ta'ar-o, mo Shir ya'ase ye un bu-yo ut-hyat à. Ka ta'ar-o ne sha-m **Kiristi** mo.‡

⁵ Myet un kaane ne, Shir hoge rerem-mo un ye ken ye deen n-me un ye á, wu homuru ye o-kot.§

⁶ To, se ka rem-se un kor remen a nekt na ut-to, taase a nom rem-us yo-se bo ye nome à,*

⁷ ko komo a nome pyo-se m-gir m-guw bo ye ken ye nome à. Remen Ma-to Shir zeeg, "Ka hun-ne ye nomog biki-o m-re m-swo ne, komo ye inuru ye hewuru us-hew m-jiib."†

* **Bor-us op:1 10:1** Hyen komo: Rwuu 13:21-22; 14:22-29.

† **Bor-us op:3 10:3** Hyen komo: Rwuu 16:35. ‡ **Bor-us op:4**

10:4 Hyen komo: Rwuu 17:6; Qog 20:11. § **Bor-us op:5 10:5**

Hyen komo: Qog 14:29-30. * **Bor-us op:6 10:6** Hyen komo: Qog

11:4. † **Bor-us op:7 10:7** Hyen komo: Rwuu 32:6.

⁸ Taase a nom nɔ o-ás bɔ yɛ ken yɛ be-de ʉn yɛ nome à, har hun-ne dugu ʉr-kwɔɔz ʉs-tet [23,000] marurʉ hɔ-ʉr gaan.‡

⁹ Taase komo a taks **Kiristi** bɔ yɛ ken yɛ nome, har yɛgɛ-hwɔ hoomtɛ yɛ à. §

¹⁰ Taase a nom ʉs-hwumug bɔ yɛ ken yɛ nome, har **wan-tɔm-wʉ Shir** wan-hɔ ʉn hun-ne eestu yɛ à. *

¹¹ Ká rem-se korʉ yɛ à sha-mɔ ʉt-ma mɔ komo a ʉn gen-tɔ remen a kewestu na, na yɛ kom-de ʉn ta-mɔ o-dak 'wɔsse à.

¹² Remen kaane ʉrege o hyanag o eks m-'wɔns ne, tɔ, nom ceen taase o hye.

¹³ Yatt meger-tɔ wetʉ nɔ m-kum tɔ kuse ba a ʉn nomo tɔ net á. Shir ko-ya-o-nip-wʉ, wʉa yage a megertʉ nɔ arge 'wɔns-m nɔ á, amba be-de ʉn ká meger-tɔ, wʉa kutu nɔ cow-yo m-posse remen nɔ hokste m-dungune.

Biki-o m-gir ʉn Biki-o m-Pas mɔ ma Wan-Koyan ne

¹⁴ Remen kaane nɔ nay-ne re, nom nɔ já ʉn guw-mɔ m-gir ne.

¹⁵ Me nɔ m-gwɔt, gwɔt-o ʉn ya-ʉs- nap. Dege nɔ hi ʉn nɔ ʉrege rii-yo me m-rwor à nip-o.

¹⁶ Ká ibitte-de a ru'e o-kwum be-de ʉn re-mɔ ʉn Wan-Koyan à, ashi, ɔde de ka rɔ m-hante atte m-warag gaan n-me ʉn hyó-m **Kiristi** mɔ a wuuse

‡ **Bɔr-ʉs op:8 10:8** Hyen komo: Qog 25:1-18. § **Bɔr-ʉs op:9 10:9** Hyen komo: Qog 21:5-6. * **Bɔr-ʉs op:10 10:10** Hyen komo: Qog 16:41-49.

ur-**seke** ʉn mar-mo ʉn wu rem na à? Burodi-de a m-yotor komo à, ¿de de ka ro na m-rwo a waragte gaan n-me ʉn wur-o ʉn **Kiristi** á?†

17 A reeg no ka burodi-de ur-gaan na ye ro ut-moor ne à. Kaane kutute na wur-o gaan a ro, remen burodi-ur gaan-de a re myet-m na.

18 Gwot no hun-ne ye o-**Isra**. Kap ka ye re yo a **seke** à, gaan-ye ro ʉn or ʉn ye ne be-de ʉn re ʉn **seke** to a **seke** Shir ʉn **hana-o ur-seke** à.‡

19 ¿Ya ʉn yo ne ʉm cone m-rwor kane? ¿Me ʉn zee o rii-yo a **seke** m-gir à kashi ʉn rii-yo? ¿Ko m-gir yo ken rii-yo?

20 Ay, ko hiin, yo me m-zee à yo ro, ka rem-se **ya-ut-kot** ye a **seke** ba Shir á. Komo, me con no warag gaan ʉn **ya-ut-kot** ne á.§

21 Keer-ur ro kon no suut ʉn ibitte-ur Wan-Koyan, komo ʉn ibitte-de **ya-ut-kot** ne á. Keer-ur ro kon no reet rii-yo m-re yo ma Wan-Koyan komo ʉn yo ʉn **ya-ut-kot** ne á.

22 ¿Ko de sugum-yo atte Wan-Koyan Wu hogute ur-shoob bo **Isra**-ne nome? ¿A ʉn arag wu m-'wons o?*

Nom no koyan remen seps ʉn Shir

23 No m-zee, “Shir ya'ag yan-dor ye ʉn wu beeb-de m-nom koyan” amba ba ko yo ke rii-yo ro ur-bon ne á. “Shir ya'ag yan-dor ye ʉn wu

† **Bor-ʉs op:16 10:16** Hyen komo: Mati 26:26-28; Mark 14:22-24; Ruka 22:19-20. ‡ **Bor-ʉs op:18 10:18** Hyen komo: Rewi

7:6. § **Bor-ʉs op:20 10:20** Hyen komo: Kara 32:17 (ut-Girik).

* **Bor-ʉs op:22 10:22** Hyen komo: Kara 32:21.

beɛb-de m-nɔm koyan” amba ba koyan o rɔ m-gu hun-ne á.†

24 Taase o was ʉn hi ʉn du ne cot á, amba o was ʉn or ru ne yan-dor komo.

25 Nɔm nɔ yo ka: Ti nɔ kap bɔ ʉn rii-yo a m-baab be-de a m-baab m-ap à, ba se nɔ cit á, taase nɔ boog be-de ká ap-de rwuune à, bɔ hur ʉn nɔa kaps nɔ á.

26 Remen Ma-tɔ Shir zeeg, “Hono o-dak ʉn rii-yo rɔ n-me ʉn o ne à myet tɔ ma Wan-Koyan tɔ.”‡

27 Urege ko-yan-ba ʉn dor banag nɔ re ʉn rii-yo m-re, nɔ zee nɔa he, re nɔ myet bɔ a ya'u nɔ à, ba se nɔ cikt á, remen taase nɔ boog ʉn ma-tɔ ʉn sɔ ka rii-yo rwuune à, bɔ hur ʉn nɔa kaps nɔ á.

28 Amba urege wu ken wu zeeg nɔ, “Ka rii-yo gir-mɔ a penɛ yo.” Tɔ, taase nɔ ti á, remen nu-se ʉn ka wu ruru nɔ à, komo taase hur ʉn nɔ kapstɛ nɔ.

29 Barag-se ʉn hur-de ʉn wu mette se ma nɔ se á. Tɔ, wu ken wu a hoks m-zee “Remen ɔya ʉn o barag-se ʉn hur-de ʉn wu ken wu hette me m-kaps ʉn rii-yo ʉm cunse ʉn men-ut re?”

30 Urege ʉm bɔmog Shir remen rii-yo m-re, ɔremen ya ʉn o ka a hette me ut-reɛb ʉn remen rii-yo ʉm re ʉn bongon-de Shir à?

31 Tɔ, kap ʉn o ʉn rii-yo nɔ m-nome à, kɔ yo nɔ m-re à, nɔm nɔ koyan remen seps-mɔ ʉn Shir.

32 Taase nɔ warag shi'it-de **ur-ba'as** be-de ʉn **Yahuda-ne**, kɔ ye rɔ **Yahuda-ne** á, kɔ hun-ne yan-dor ʉn Shir.

† **Bɔr-ʉs op:23 10:23** Hyen komo: 1Kor 6:12. ‡ **Bɔr-ʉs op:26 10:26** Hyen komo: Bɔng 24:1.

³³ Nōm nō bō mē m-nōm à. Mē m-senge ūm ru'ut kōwan hōge m-rerem n-mē ūn kap o ūn rii-yo mē m-nōm à, ba rii-yo ūm cone à yo mē m-nōm á, se de remen hun-ņe kap ye kumut gwū.

Bōr-ūs op o-gaan

¹ Dorū nō sha-m re bō mē ūn dore ūn sha-m **Kiristi** à.*

Ur-yoos ūn ma-to ūn hōk ur-hi

² Mē nō m-bōm remen nō mē m-baks be-de ūn kōyan, nō komo m-bōp ūn ka yoos-de deen, hond hond bō ūm yoosu nō de à.

³ Amba ūm conog nō nep rii gaan: **Kiristi** wū rō co-o ūn ko wū ke net-wū, campō komo wū rō co be-ur ne'a ūn wū, Shir komo o rō co **Kiristi**.

⁴ Myet bōn campō-wū kōņe ūs-kōn kō rwor ūn Ma-to Shir hin de ūn wū rō ur-toob ne à, wū yo'ogte o ka hi-de ūn wū.

⁵ Amba bōn ne'a-wū kōņe ūs-kōn kō rwor ūn Ma-to Shir ba ūn yere ūn rii-de ur-hi, wū yo'ogte o ka hi-de ūn wū, ka rō kang-o gaan ūn ne'a-wū a ore shi-se ūn wū ne à.

⁶ Urege ne'a yagute yere ūn rii-de ur-hi, to, wū or hi-de ūn wū ur-kuug. Amba rii-yo m'e yo ne'a or hi-de ūn wū, remen kaane se wū yere rii-de ur-hi.

⁷ Da-o campō rō ut-ma ūn Shir ne à, wū hede hōk ūn hi-de ūn wū á, remen wū wū a hwoone sha-mō Shir ūn ká seps-mō ne. Amba ne'a seps-mō ūn campō mō.†

* **Bōr-ūs op o-gaan:1 11:1** Hyen komo: 1Kor 4:16; Piri 3:17.

† **Bōr-ūs op o-gaan:7 11:7** Hyen komo: Taka 1:26-27.

⁸ Remen campo wu a takne m-nom, ba be-de un ne'a-wu rwuune á. Amba ne'a-wu ur-takan, n-me un campo-wu rwuune.

⁹ Komo a nom campo remen ne'a á, se de ne'a-wu a nome remen campo.‡

¹⁰ Remen kaane se ne'a yerete rii-de ur-hi a hyenet gos-to wu ya'e campo à, remen **yan-tom-ye Shir** ro wu m-gwot.

¹¹ Myet un kaane ne, n-me un Wan-Koyan, ne'a ba pegesse wu ro be-de un campo á. Kaane komo, campo ba pegesse wu ro be-de un ne'a á.

¹² Ko de nomte ne'a-wu ur-takan wu un rwuun be-de un campo-wu ur-takan à, amba m-moka, kap campo-ne, ne'a-ne mate ye, amba koyan be-de Shir yo rwuune.

¹³ Gwot no no hyen un hi un no, ¿nomog ur-bon ne'a kon Shir hi-de un wu ro ur-hek?

¹⁴ Rii-yo m'e yo campo-wu yage hi-de un wu ba o-or, urege hi-ʉs se un wu ro m-seeb ne.

¹⁵ Urege ne ne'a ro un hi-se m-seeb ne kashi un rii-yo be-de un wu o-zak ne, remen a un nomo wu ʉs-shi remen hok ur-hi.

¹⁶ Urege ne wu ken wu conog hante o-nakante un to ka ma-to, yo um he hoks m-zee à yo ro, yatt yo ken cow-yo yo arge kaane be-de yan-dor kap á.

*Re un Rii-yo m-re yo un
Biki-o m-Pas yo un Wan-Koyan*

¹⁷ N-me un ka ma-to um cone m-rwor m-moka à. Me bom no á remen morog un no de ur-hi de

‡ **Bor-ʉs ɔp o-gaan:9 11:8-9** Hyen komo: Taka 2:18-23.

á. Da-ŗ nŗ mŗge, rem-ŗs sŗ-se rŗ m-rwŗŗn á se de rem-ŗs yŗ-se.

18 Ūr-takan cas, ũm hogŗte n-hŗn n-hŗn nŗ ro be-de ũn mŗŗg-ŗr nŗ yan-dŗr, ũm hogŗte a zee purŗg-ŗr rŗ kŗn be ũn nŗ, har ũm ro dekste tŗ ken ma-tŗ ũm hoge à.

19 Nŗ m-wong ũn hi ũn nŗ kur-ŗt ũt-kur remen nŗ kutŗte hun-ņe ũnze kur ũn nŗ jiishte kŗ de ke kur-de. Ū depe kaane á.

20 Ba remen nŗ reet Rii-yo m-re yo m-Pas yo ũn Wan-Koyan nŗ mŗŗte á.

21 Ūm nepste ũn tŗ ka ne remen be-de ũn re ũn Rii-yo m-re yo m-Pas yo ũn Wan-Koyan, kŗ wŗ ke wŗ rŗ m-hŗr remen wŗ reet rii-yo m-re yo ũn wŗ ba wŗ ũn 'ya ye ken ye. Remen ũn kaane ye ken ye rŗ m-ji m-mer, ye ken ye ne se ye swoog swo-m ho ye.

22 ¿Nŗtt den-tŗ nŗ hette m-she'et nŗ re nŗ sŗ n-me tŗ á? ¿Kŗ komo nŗ ũn hyan ŗ hun-ņe yan-dŗr ye Shir ba rii á, ŗ nŗtte ũn rangse ũn koob-ņe? Tŗ, ¿re ũm he nŗ m-zee ne ũn tŗ ka? ¿Ūm bum nŗ ũn tŗ ka? Ay, man bum nŗ á.

*Rii-yo hante atte m-re Rii-yo m-re
yo ũn Biki-ŗ m-Pas yo ũn Wan-Koyan à*

23 Ka rii-yo ũm ya'asŗ nŗ komo à, be-ŗr Wan-Koyan ũm gŗksŗne yo. Yeso Wan-Koyan ká tet-mŗ a bŗpsŗtu wŗ ũn kom-tŗ ũn yan-yage-tŗ ũn wŗ à, wŗ dekurŗ ũr-burŗdi.

24 Bŗ wŗ komte ũr-bongŗn ha-mŗ Shir à, wŗ argŗ m-bosŗr, wŗ zee, "Ū ka wŗr-o re ŗ, ŗ a ya'ase rem nŗ à. Sengŗ nŗ m-nŗm kàane remen nŗ ma'astŗ me m-baks."

25 Kaane komo bɔ ye reese à, wu mossuru ʉr-ibitte wu zee, “Ka ibitte-de swɔr o-nu pu-o, o ʉn hyó-m re. Nɔm nɔ kaane kɔ o ke da-o nɔ ine m-swɔ, remen nɔ ma'astú me m-baks.”§

26 Remen koyanda nɔ ine re ʉn ka burɔdi-de, m-swɔ ne ʉn ka ibitte-de nɔ o ká ʉn kɔ'ot ʉn mar-m Wan-Koyan har wu muunte.

*Re ʉn Rii-yo m-re
yo ʉn Biki-o m-Pas
yo ʉn Wan-Koyan ba m-depe*

27 Remen kaane bon wu re ʉn ká burɔdi-de à, kɔ wu swɔ ʉn ká ibitte-ʉr Wan-Koyan de ba m-depe à, ka net-wu wu nomog **ʉr-ba'as** be-de ʉn wur-o Wan-Koyan ʉn hyó-mo ʉn wu ne.

28 Se de ko wu ke wu cekerse hi ʉn du ʉn wu, ká da-de wu reet ká burɔdi-de wu sɔ ʉn ka ibitte-de.

29 Kap bon wu re ká burɔdi-de, wu sɔ ʉn ká ibitte-de ba m-sekemse ʉn wur-o **Kiristi** à, wu suute hi ʉn du ʉn wu piish ʉt-ma.

30 O hante ye ken ye rotte be ʉn nɔ ba m-'wɔns, ʉs-gom ne, ye ken ye har ye mereste.

31 Amba ʉrege a cekersute hi ʉn na, Shir hede na piishɛ ʉt-ma á.

32 Wan-Koyan ya'ag na ʉr-koob remen wu ja'asté na. Wu ʉn nom kaane remen wua piishi na ʉt-ma ragaan ʉn hono o-dak ne á.

33 Remen kaane ɔr re ne, yan-dor, da-o nɔ morge nɔ reet Rii-yo m-re yo m-Pas yo ʉn Wan-Koyan nɔ waase ɔr nɔ ne.

§ **Bɔr-ʉs ɔp o-gaan:25 11:25** Hyen komo: Rwu 24:8; Irmí 31:31-34; Rwu 24:6-8.

34 Urege ne wu ken wu ro un hoge un mer wu reesune rii-yo m-re cin o-hur, taase wu nekne hi un de un wu piish-de ut-ma da-o no morge.

Ma-to kuse komo a me habe man buse no to m-rure.

Bor-us op us-yoor

M-yar deen mo Kukt-o Shir ya'ase na a

¹ To, m-moka komo or re ne un ma-to un yar-mo **Kukt-o Shir** ro m-'ya a, me con no ma'as un koob-de us-nap ne a.

² No nepste da-o no ro yan-ba un dor a, a egussutu no, no cuwut guw-mo un gir-mo rotte hoog a komo mo ro tep a.

³ Remen kaane um conog no nep bo no he m-daag yo ro nip-o Shir a. Yatt-wu **Kukt-o Shir** ro m-dorutte wu he pyap un Yeso a. Komo yatt-wu he m-zee, "Yeso Wan-Koyan wu a," se wu **Kukt-o Shir** ro m-dorutte a.

⁴ To, yar-mo un **Kukt-o Shir** ro kon go-us-go, amba **Kukt-o Shir** o-gaan, o ro mo m-'ya un hunne.

⁵ Cow-us ro kon n-hon n-hon se un nom m-senge, amba Wan-Koyan gaan, wu a m-nome m-guw.

⁶ Shir ro un nom un senge-mo un wu be-ur na us-cow n-hon n-hon un hoog-m na. Amba Wan-Koyan wan-gaan, wu ro myet-m na un ya-ur-beeb un nom mo un ka senge-mo kap.

⁷ Shir ro un 'ya un ko wu ke ko-yan-dor-wu Kukt-o un wu, remen kowan wu guut **yan-dor Yeso**.

8 Ye ken ye **Kʉkt-o Shir** ya'ag ye yar-mo ʉn weer-se Shir, be-de ʉn ye ken ye komo a ya'ag ye nap ʉn yo Kʉkt-o kutu ye à, ʉn ká Kʉkt-o gaan-o.

9 Wʉ ken wʉ komo a ya'ag wʉ yar-mo m-sheer o-nip ne be-de ʉn ká Kʉkt-o. Wʉ ken wʉ komo a ya'ag wʉ yar-mo ʉn taas ʉs-gom ʉn ká Kʉkt-o.

10 Wʉ ken wʉ komo a ya'ag wʉ yar-mo ʉn nom ʉn rem-se ʉt-hyat, wʉ ken wʉ komo ko'ot ʉn ma-to rʉwʉne be-de Shir à. Shir ro m-'ya ʉn wʉ ken wʉ nap-se ʉn nap ʉn ʉrege kʉkt-o Shir o, wʉ ken wʉ nap-se tep ʉn rem-ʉt hor-to go-ʉs-go, wʉ ken wʉ komo muut m-rwor ʉn yo a rwo-re ʉn rem-ur hor-de à.

11 Kap Kʉkt-o gaan-o ro m-wong ʉn ka yar-mo. Ka Kʉkt-o ro m-daag ʉn yar-mo o he 'ya ʉn ko wʉ ke net-wʉ.*

Myet-m na dok-to ʉn wur-o gaan-o

12 Wur-o ʉn net ro ʉt-dok ne, amba ka dok-to nome ka wur-o o-gaan o. To, kaane **Kiristi** ro.†

13 Remen kap-m na ʉn Kʉkt-o gaan a yo'ostu na m-ho ha-mo ʉn wur-o gaan, ko **Yahuda**-ne ko ye ro **Yahuda**-ne á, ko guw-ne ko yakar kap-m na a rwo'og na m-wong ʉn ka Kʉkt-o gaan-o.

14 O-wur ba dok-ur gaan-de á, o ro ʉt-dok ne deen.

15 ʉrege na-o zeeg, “Me kom-o á, remen kaane me dok-de o-wur de á.” To ka a wen o m-warag dok-de o-wur á.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-ʉoor:11 12:4-11** Hyen komo: Roma 12:6-8.

† **Bɔr-ʉs op ʉs-ʉoor:12 12:12** Hyen komo: Roma 12:4-5.

16 Kaane komo ʉrege tɔ-o zeege, “Me yish-de á, remen kaane me dɔk-de o-wur de á,” tɔ ká wen ɔ m-warag dɔk-de o-wur á.

17 A ro zeege hon o-wur kap yish-de, ɔun yan a roa hoge? A ro zeege hon o-wur caari-ɔ o-tɔ ɔ, ɔun yan a roa hoge wus?

18 Amba Shir nomog wur-ut na dɔk-ut-dɔk, komo wu ru kɔ de ke dɔk-de be-de wu cone à.

19 A ro zeege hon o-wur dɔk-ur gaan-de, ɔ roa warag o-wur á.

20 Ee, dɔk-ut rɔ kon deen, amba wur-o gaan-ɔ.

21 Cɔw-o rɔ kon yish-de zeet o-kom, “Ho-m re rɔ kon un wɔ ne á,” kɔ komo hi-de zeet ʉs-na, “Ho-m re rɔ kon un wɔ ne á.”

22 Husse tɔ ka ma, ká dɔk-de a m-hyan a zee dett m-'wɔns á, tɔ de jiishe ʉr-bon.

23 Dɔk-tɔ o-wur komo tɔ a m-hyan a zee tɔ woɔ or un tɔ ne ʉr-bon á tɔ a jiishe m-seps. Kaane komo dɔk-tɔ rotte bon-de m-gwɔt un wur-ut na á, a tɔ m-hok.

24 Tɔ ken dɔk-tɔ ba se a nomote tɔ kaane á. Amba Shir nomog o-wur be-ur gaan bɔ a he m-gwɔt a seps tɔ ken dɔk-tɔ rotte m-'wɔns á.

25 Shir un nom káane remen taase koɔb-de un gam-ɔ ʉr-hi she'et n-me o-wur, se de dɔk-tɔ o-wur was un or un tɔ ne ragaan.

26 Remen kaane ʉrege dɔk-ur gaan hogute m-hoog, kap tɔ ka dɔk-tɔ rɔ m-swɔ ʉr-koɔb un de ne. Kaane komo ʉrege a bomog dɔk-ur gaan, myet-ɔ un tɔ ka rɔ un nom o-zak.

27 M-mɔka kap nɔ wur-o **Kiristi** ɔ. Kɔ wu ke komo be-ur nɔ dɔk-de un wu de.

28 Ogom-de un dok-to Shir rwo'e un wur-o un yan-dor ye un wu à to ká:

Ur-takan, **yan-Tom Yeso**.

Yoor, **yan-Rwor un Ma-to Shir**.

Tet, ya-ur-Yoos.

Nass, yan-nom un rem-se ut-hyat.

Taan, yan-yar-mo un taas us-gom.

Cind, yan-Gwu.

Ta'voor, yan-gut-de ya-m-senge-mo un yan-dor.

Eer, yan-cep un rem-ut hor-to go-us-go.‡

29 ¿Kō wu ke ko-**yan-Tom Yeso** wu? ¿Kō wu ke ko-**yan-Rwor un Ma-to Shir** wu? ¿Kō wu ke ko-ya-ur-Yoos wu? ¿Kō wu ke ko-yan-nom un rem-se ut-hyat wu?

30 ¿Kō wu ke ko-yan-yar-mo un taas us-gom wu? Ay, ¿Kō wu ke ko-ya-m-cep un rem-ut hor-to wu? ¿Kō wu ke a hoks m-muut m-rwor un yo a rwore un rem-ur hor-de? Ay.

31 Nom no dish-o un yar-mo jiiše à.

Komo man kutu no cow-yo jiiše ur-bon à.

Bor-us op us-tet

M-was

1 Kō um hoks nap un tep
un rem-to un hun-ne hor-ye un to
un **yan-tom-ye Shir** ne,
amba urege me m-was un or re ne á,
um waragte o ká untun o-jeger yo
un zaaz-o o-hwaa,
kō ne o-kanga o un kaas un hun-ne ut-to o-
zaaz.

‡ **Bor-us op us-voor:28 12:28** Hyen komo: Apis 4:11.

- 2 Kɔ mɛ ʉn yar-mɔ ʉn kɔ'ot ʉn ma-to rɔwɔɔne
 be-de Shir ne à,
 ʉn nep komo rii-yo rɔ wukusse à,
 ʉn nep komo hon ʉs-nap kap.
 Komo mɛ m-sher ne deen,
 mɔ wɔɔ wugur ʉt-haag à,
 amba mett m-was á, to,
 mɛ rii-yo á.*
- 3 Kɔ ʉm ya'as kap o
 ʉn rii-yo ʉm rotte à,
 remen ʉm reegtutɛ koob-ne,
 ʉm ya'as wur-o re a tuks,
 ʉrege mett m-was á,
 ai kap to ka toa gu mɛ á.
- 4 Was-mɔ rɔ m-hante m-mɔ ʉr-hur, ʉr-'won ne.
 Was-m rɔ m-hante ʉr-shoob á,
 gwɔn-m rɔ kon á, kɔ nɔ-mɔ ʉr-hi á.
- 5 Jaks ʉr-hi rɔ kon á.
 Was-m rɔ ʉn cune ʉn hi ʉn de ʉn mɔ á.
 Was-m rɔ m-hante o-sugum á,
 Was-m rɔ m-hum
ur-ba'as ʉr-hur á.
- 6 Was-m rɔ ʉn hoge ʉn rɛrɛm-mɔ
 ʉn men-ʉt jaas-to á,
 amba mɔ rɔ ʉn hoge-m rɛrɛm-mɔ ʉn a rur
 o-nip.
- 7 Was-m rɔ ʉn hante ʉn 'mɔ ʉr-hur
 be-de ʉn kɔ yo ke rii-yo.
 Was-m rɔ m-hante m-sher n-mɛ ʉn koyan,
 Was-m rɔ m-hante o-sakto
 ʉn hwo ʉr-hur ne be-de ʉn koyan.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-tet:2 13:2** Hyen komo: Mati 17:20; 21:21; Mark 11:23.

8 Was-m rɔ m-ta á har da-ɔ ba m-ta.

Amba kɔ'ot ʊn ma-tɔ rɔwɔɔne be-de Shir à a tees,
Nap-ɔ ʊn rem-ʊt hɔr-tɔ komo tɔa ege,
ʊs-nap sea tees.

9 O-nip nap-ʊs na shiishe se á,
Komo yo Shir nape à, a hoks yo m-nap kap á.

10 Da-ɔ shiishe wɔɔne,
ká yar-mɔ mɔ rɔ

Shiishe se á
mɔ argu m-ta.

11 Da-ɔ ʊm ro wà à,
ʊm ro ʊn nom ʊt-ma
ʊntun tɔ ʊn wà,

ʊm ro ʊn nom ʊs-barag ʊntun se ʊn wà,
nap-ʊs re ʊntun se ʊn wà.

Amba da-ɔ ʊm wɔɔ net sek-wu à
ʊm yaguru rem-se ma wà.

12 Remen kaane, m-moka,
Rim rim a m-hyan
ʊntun ʊr-madipi,

Amba ka hɔ-de wɔɔne
ka da-de a he m-hyan cas.

M-moka nap-ʊs re ba shishe-se á,
amba ká hɔ-de wɔɔne

Man nep koyan hond hond
bɔ Shir nape me à.

13 Tɔ, rem-ʊs tet rɔ kon se rɔ:
Shɛr o-nip,

O-saktɔ ne,

M-was ne,

amba yo jiishe kap à yo rɔ m-was.

Bɔr-ɔs op ɔs-nass

*Yar-mo un cep un rem-ut hor-to
un ko'ot un ma-to rwuune
be-de Shir ne à*

¹ Sengu no m-was un or no ne, komo no nom dish-o un yar-mo Kukt-o ro m-'ya à. Yo jiishe à, yo ro no nom reeb-o un ko'ot-o un ma-to rwuune be-de Shir à arge ko mo ke yar-mo à.

² Urege yar-m no mo un nap un tep mo un rem-ut hor-to, Shir-o o he nome ut-ma, ba hun-ne á, remen yea hoks m-nap un yo wo m-rwor á. Un beeb-de o-Kukt o ro ut-ma.

³ Amba wu ro un ko'ot-o un ma-to rwuune be-de Shir à ro m-gu un ye ken ye m-bo'ose be-ur Wan-Koyan. Wu 'ye ye jaab-o ut-men wu gwu'urse hur-de un ye.

⁴ Wa-m-teper un rem-ur hor-de hi un de un wu o wu ro m-bo'ose. Amba wu ro un ko'ot-o un ma-to rwuune be-de Shir à yan-dor ye wu ro m-bo'ose.

⁵ To, um conog a zee kap-m no, no tep un rem-ut hor-to. Amba um jiishte m-con a zee no ye ro un ko'ot-o un ma-to rwuune be-de Shir à. Wu ro un ko'ot-o un ma-to rwuune be-de Shir à, wu aragte wu ro un cep ut-ma un rem-ur hor-de à, se de urege wa-m-muut m-rwor un yo wu rwore à ro kon remen hun-ne **yan-dor Yeso** bo'osute.

⁶ To, or re ne, urege um woobute um sengu no m-tepse un rem-ur hor-de, ¿ya yo he no m-gu? Amba urege um rurute no yo Shir kute me à, ko um kutu no kashi us-nap, ko um ruru no yo Shir zee à, ko de ken yoos-de, yo yo he no m-gu.

7 Hond hond-o bɔ rem-se ba ʉn hoog rɔ à, ʉntʉn rem-se a m-hur à, ʉntʉ o-sherewa kɔ ʉr-moro. ʉrege cor-o ʉn tɔ rwʉʉn kár kár á, ¿re neʉ he m-nɔm ne wʉ nept sep-o a takne à?

8 ʉrege wa-m-hur o-kar o ʉr-gun wʉ hur o bɔ a he o m-hoge á, ¿re ne karma-ne he m-nap a ak ye remen ʉr-gun ne?

9 Kaane o komo tɔ rɔ be ʉn nɔ. ʉrege nɔ cek ʉt-ma ʉn rem-ʉr hɔr-de de a nape á, ¿re a he m-nɔm a nept yo o cone à? Nɔ rworog o ka ʉt-ma be-de ʉn ba ʉn neʉ.

10 Rem-ʉt rɔ kɔn ʉn hono o-dak go-ʉs-go, kɔ de ke komo de rɔ ʉr-bon ne be-de ʉn ye rɔ tɔ m-nap à.

11 ʉrege me nap rem-de wʉ ken wʉ rɔ m-cep á, wʉ ko-hamat-wʉ be ʉn de, komo me ko-hamat-wʉ be-de ʉn ká neʉ-wʉ.

12 Kaane komo tɔ rɔ be ʉn nɔ. Bɔ nɔ ʉn hoob-o ʉn kum ʉn yar-mɔ o-Kukt à, kɔn nɔ Shir o 'ye nɔ rem-se he m-gu ʉn yan-dor à.

13 Remen kaane, kap wan-cep ʉt-ma ʉn rem-ʉr hɔr-de, se wʉ kɔnog Shir 'ye wʉ nap-se ʉn muut m-rwor ʉn yo wʉ cepe à, remen wʉ rʉruté ye ka yo wʉ cepe ʉn de ka rem-de à.

14 ʉrege ʉm kɔnog ʉs-kɔn ʉn rem-ʉr hɔr-de, kukt-o re o kone ʉs-kɔn, amba hur ʉn de de kum rií á.

15 Tɔ, ¿ya ʉm he m-nɔm? Man kɔn ʉn bu-yo o-kukt komo man kɔn ʉn gom-tɔ nape à ʉn hur ʉn de. Man hu sep-tɔ ʉn bongon-de Shir ʉn kukt-o re, komo man hu ʉn gom-tɔ ʉm nape à ʉn hur ʉn de.

16 Remen wɔ bume Shir o-kukt ʉn hond ʉn o

cot, ɔre ne ka ye nape yo wo m-nom á he bom un Shir un wo ne? ɔRe ne ye he wo m-tose bongon-de Shir ba ye un nap yo wo m-rwor á?

¹⁷ Nip-o, da-o wo ro un bongon-de Shir un un rem-ur hor-de, ro ur-bon ne. Amba urege hun-ne hor-ye nap yo wo m-rwor á, de ro ye un gu á.

¹⁸ Um bomog Shir remen um aragte myet-m no cep ut-ma un rem-ut hor-to.

¹⁹ Amba be-de un morog-de un hun-ne yan-dor, um jishte m-con um rur gom-ut taan-to hun-ne nape à to he ye m-gu à, otte um rur ut-gom dugu-ɔs op [10,000] un rem-ur hor-de à.

²⁰ Or re ne, yage no nomot ɔs-barag untun yan-yakar mosse m-yar ne mo **Kukt-o Shir** ro m-'ya à. Se de, nom no ɔs-barag untun sek-ye un gon ka ma-to. Urege no conog m-warag untun yan-yakar, nom no men-ut jaas-to hiin hiin untun bo yan-yakar ro m-nom à.

²¹ Gense to ro n-me un gen-mo un Ma-to Shir: Yawe zee,

“Man nome hun-ne re ut-ma un rem-ut hor-to,
komo un gop-to un hamat-ne ne,

Amba kap un kaane ne, yea ke'e ma-ut re ut-to á.”*

²² To ashi, no hyanag cep ut-ma un rem-ur hor-de napa-o ba remen yan-dor á, amba remen yan-ba un dor o. Wa un ko'ot un ma-to rwuune be-de Shir à remen yan-dor o, yanze yan-ba un dor á.

* **Bɔr-ɔs op ɔs-nass:21 14:21** Hyen komo: Isha 28:11-12.

²³ Remen kaane, ɔrege yan-ba un dor ko hun-ne ye nape ka rem-se á haante be-de un morog-ur no, komo ye hoguru kowan ro m-cep ut-ma un rem-ur hor-de, yea zee no ya-o-zungo ye.

²⁴ Amba urege ko-yan-ba un dor, ko net-wu wu nape ka rem-se á, haante be-de un morog-ur no, komo wu hoguru **yan-dor Yeso** m-rwor Ma-to Shir. Myet-m ka ma-to a ci hur-de un wu har wua nep unze Shir a piishi wu ut-ma remen men-ut jaas-to un wu. Wu hoob m-waktune be-de Shir.

²⁵ Un nom-mo un kaane wu he m-kwukt n-dak, wu m-rwor rii-yo ro wukusse n-me un men-to un wu à, wua zee, “O-nip Shir ro be-ur no!”

A bum Shir bo depe à

²⁶ To, or re ne yan-dor, a kups no kutt yo me m-rwor à: Da-o no karge, wu ken wu ro un hu un sep-to un bongon-de Shir, wu ken wu ur-yoos, wu ken wu ur-pees un yo Shir kute wu à, wu ken wu tep-o un rem-ur hor-de, wu ken wu wakse m-rwor un yo a rwore à, se de nom no koyan remen kowan wu bo'osute.

²⁷ Urege har ye ken ye a cep ut-ma un rem-ur hor-de, taase ye pes hun-ne yoor ko tet, komo ye nom n-gaan n-gaan, wu ken wu wakse yo ye rwore à.

²⁸ Urege ne ko-wan-wakse un ka to ka net-wu ro m-rwor ro kon á, depete ka wu ro un cep ut-ma un rem-ur hor-de à wu res temb n-me un hun-ne yan-dor. Wu nome hi un de un wu ut-ma un Shir ne bo un o cot.

29 Yan-ko'ot ʉn ma-to Shir komo nen yoor ko nen tet ye he nom ʉt-ma, ye ka hongse yo a rwore à.

30 Urege komo Shir peesute wu ken wu, wu ro kanɛ tara à, ka ma-to to ka net-wu ro m-rwor à, to, ka wu ro tep à se wu res temb.

31 Be-de ʉn nom ʉn kaane ka ye ro m-rwor ʉn Ma-to Shir à, yea kum hek-de m-rwor gaan n-gaan, har kowan kumut ʉr-yoos ʉn jaab-o ʉt-men ne.

32 Baks no ʉnze hun-ne ye ro m-rwor ʉn Ma-to Shir à, ye hoksussute kukt-o ʉn ye komo yea hoks m-wase ʉn da-o ʉn ye.

33 Q ka nip-o remen Shir na ba Shir o ʉn durumse ʉn na wu á, amba wu ko-yan-m-gwugwu-wu.

Kaane to ro komo be-de ʉn kap o ʉn hun-ne yan-dor.

34 Depete ne'a-ne she'et temb n-me ʉn morog-de yan-dor. Udepe ye cep ʉt-ma á. Se de ye dore, bo **karamsa**-o **Mosa** zee à.

35 Urege ye ro ʉn yo ken rii-yo o-cot yo ne, ye cit campo ʉn ye ne o-hur. Remen rii-yo m'e yo ne'a-ne cep ʉt-ma n-me ʉn morog-de hun-ne yan-dor.

36 No ye ro co-o m-ko'ot Ma-to Shir be-de ʉn hun-ne ʉn hono o-dak á. No ye nape Ma-to Shir hon ʉn no á. Hun-ne deen ʉn to ken be-to gokste Ma-to Shir.

37 Urege wu ken wu muute hi ʉn de ʉn wu ko-yan-rwor ʉn Ma-to Shir, ko komo wu muut hi ʉn de ʉn wu kowan **Kukt-o Shir**, wu nep ʉnze, ka yo me no m-gene à ma-ʉt Wan-Koyan to ʉn hi ʉn

de ʊn wʊ.

³⁸ ʊrege komo wʊ ken wʊ hwo tɔ ʊr-hur á, wʊ ma a huʊ wʊ ʊr-hur á.

³⁹ Remen kaane, ɔr re ne, nom nɔ gɔp-de ʊn rwɔr ʊn Ma-tɔ Shir. Taase komo nɔ wɛn cɛp ʊn ma-tɔ ʊn rem-ʊt hɔr-tɔ á.

⁴⁰ Se de nɔ nom koyan bɔ depe à, hond hond komo.

Bɔr-ʊs op ʊs-taan

Kiristi inete ʊt-marimar

¹ M-mɔka komo, ɔr re ne, man baksʊ nɔ **Ma-tɔ m-Rerem** tɔ ʊm ruru nɔ n-ga à, nɔ gokstu tɔ, nɔ tɔ komo m-dore. Remen kaane sher-m nɔ rɔ m-bɔse.

² Komo Shir a gu nɔ ʊn bu-yo ʊn ka **Ma-tɔ m-Rerem** tɔ, ʊrege nɔ gokste kom-ʊt yoor. ʊn ba ka á, sher-m nɔ be-ʊr **Kiristi** mɔ waragte hwaa.

³ ʊm bɔbsussute nɔ rii-yo jiishe à, komo yo a bɔbsʊ me à, ʊnze: **Kiristi** marag remen **ba'as**-ʊt na, bɔ gen-mɔ ʊn Ma-tɔ Shir rwɔre à.*

⁴ A jɔk wʊ komo a 'yons wʊ ʊn hɔ-ʊr atette-de, bɔ gen-mɔ ʊn Ma-tɔ Shir rwɔre à,†

⁵ Bitrus‡ hyanag wʊ komo ka ɔp ʊn nen yoor-ye [12] hyanag wʊ.§

⁶ Ka da-de ne, yan-dor ye ʊn wʊ arge zungu-ʊs ʊs-taan [500] ye hyanag wʊ da-o o-gaan, be-de

* **Bɔr-ʊs op ʊs-taan:3 15:3** Hyen komo: Isha 53:5-12. † **Bɔr-ʊs op ʊs-taan:4 15:4** Hyen komo: Bɔng 16:8-10; Mati 12:40; Seng 2:24-32. ‡ **Bɔr-ʊs op ʊs-taan:5 15:5** ʊt-Girik: Kepas. § **Bɔr-ʊs op ʊs-taan:5 15:5** Hyen komo: Ruka 24:34; Mati 28:16-17; Mark 16:14; Ruka 24:36; Yoha 20:19.

ʉn ye komo ye ken ye kusse deen har m-moka
ʉn hoog ne, amba ye ken ye mereste.

⁷ Ka da-de ne **Yakubu** hyanag wu, komo kap
ka yan-tom ye hyanag wu.

⁸ ʉr-kom komo, ʉm hyanag wu ʉn hi ʉn de, a
ʉn nom kaane sa o zee me net-wu, wu a mate
da-o depe á.*

⁹ Remen me wu jiishe ʉs-rek be-de **yan-Tom**
Yeso, me bo'os ma a eeg me ko-**yan-Tom Yeso**
á, remen ʉm reesute hun-ne yan-dor o Shir ʉr-
kooob.†

¹⁰ Amba kowan wu ʉm ro m-moka remen yar-
mo Shir mo hante ʉm waragte bo ʉm ro caane à,
ba hwaa-o á. Remen ʉm nomog m-senge arge ko
wu ke ko-**wan-Tom Yeso** wu. Ko de nomte me
wu á, amba yar-mo Shir nome senge-mo ʉn wu
be-ur gaan ʉn me ne.

¹¹ Remen kaane she-m ro kon á, ko me ko'ote
ko ye. Yo jiishe de à yo ro no gokste yo te ko'ote
à.

Ine-mo ʉn margan-ne

¹² Amba urege te ko'ote ʉnze a 'yonste **Kiristi**
ʉt-marimar, to ʉre nome ye ken ye rotte m-zee
margan-ne a ine á?

¹³ Ay, urege margan-ne a ine á, ashi, **Kiristi** wu
ine o ka ʉt-marimar á.

¹⁴ Urege ne komo **Kiristi** wu ine ʉt-marimar
á, ashi, kap ko'ot-m te, hwaa o. Sher-m no komo
mo o-hwaa mo.

* **Bor-ʉs op ʉs-taan:8 15:8** Hyen komo: Seng 9:3-6. † **Bor-ʉs**
op ʉs-taan:9 15:9 Hyen komo: Seng 8:3.

15 ʉrege nip-o, ʉnze margan-ne a ine á, te waragte yan-tor-se ʉt-bo. Me ʉn zee kaane remen te ko'ote ʉnze Shir 'yonste **Kiristi** be-de ʉn saag, komo bo-to ka, urege nip-o margan-ne ro m-ine á.

16 ʉrege ine-mo ʉn margan-ne ro kon á, ashi, **Kiristi** ma, Shir wu 'yons wu o ka á.

17 ʉrege komo a 'yons **Kiristi** á ashi, sher-m no hwaa-o, har m-moka komo no n-me ʉn **ba'as**-ʉt no.

18 ʉn ka bu-yo, ashi, ye mare n-me **Kiristi** à ye nebetu o ka.

19 A ro zeege hwo ʉn hur-ur na be-ur **Kiristi** remen ka hoog-mo mo cot, ay, a roa jiish kowan m-warag rii-yo ur-'won.

20 Amba nip-o a 'yonssute **Kiristi** be-de ʉn margan-ne. To ka, kututu na o ka ʉnze wu ro takan-de m-ine be-de ʉn ye a he m-'yons ʉn hoog ne à komo.

21 Bo mar-m rwuune be-de ʉn net à **Adamu**, kaane ma ine-mo ʉn margan-ne takne be-de ʉn wu ken net-wu, **Kiristi**.

22 Ko wu ke a mer remen kap na baag-o **Adamu** o net-wu a takne m-nom à. Amba ye ro baag-o gaan ʉn **Kiristi** ne à, wu ka net-wu, a 'ye wu hoog pu-o.

23 Amba a 'yons kowan n-gaan n-gaan. **Kiristi** wu a takne m-'yons, ka da-de komo ye ro ye man wu à ʉn ho-de wu he m-muun à a he ye m-'yons.

24 Da-o **Kiristi** dosse ko de ke con-de ʉn ko to ke gwomo-to ne, ka da-de ne kom-ur he m-woon, ka da-de ne **Kiristi** he m-muute ʉn Shir o-Tato ʉt-gwomo.

25 Kɔ ba nɛt ɔn ɔn, sɛ **Kiristi** nɔm ɔt-gwɔmo har wɔ yawag yan-yage-to ɔn wɔ kap ɔs-na.‡

26 Wa-ɔt-yage-wɔ ɔr-kom wɔ a he bɔstɛ m-hɔ à wɔ rɔ m-mar.

27 Remen Ma-to Shir zɛɛg, “Shir a muut hɔn ɔn rii ɔn kɔs-o ɔn gwɔmo-to ɔn wɔ.”§ Amba bɔ a zɛɛ, “Hɔn ɔn rii ɔn kɔs-o ɔn gwɔmo-to ɔn wɔ” à, ba ɔn Shir nɛ wɔ ya'asɛ **Kiristi** gwɔmo-to ɔn wɔ ɔ á.*

28 Da-o Shir muute hɔn ɔn rii kap ɔn kɔs-o ɔn wɔ, ka da-de, Wà warguru ɔn kɔs-o Shir ɔ muute kɔyan ɔn kɔs-o ɔn Wà à. Ka da-de, Shir he m-garamsɛ ɔn kɔyan kap, kɔ kenɛ.

29 Ʋreɛɛ a 'yons margan-nɛ á, ¿ya ka yɛ a yo'osɛ m-hɔ ɔn hek-o ɔn margan-nɛ à he m-nɔm? Ʋreɛɛ ma a ɔn 'yons ɔn margan-nɛ á, ¿remen yan ɔ atɛ ɔn yo'os ɔn hun-nɛ m-hɔ ɔn hek-o ɔn yɛ nɛ?

30 Komo ¿remen yan ɔ nɛ atɛ ɔn jorɛ ɔr-hi kɔ ɔ ke da-o?

31 Ʋr re nɛ yan-dor, kɔ de ke hɔ-de mɛ m-swo m-mar. O-nip ɔr re nɛ, mɛ m-gwɔn remen yo **Kiristi** Yɛso Wan-Kɔyan na nɔmɛ be-ɔr nɔ à.

32 Ʋreɛɛ margan-nɛ a inɛ á, man ya'as hɔɔg-m re rem **Kiristi** á. Nɔ nepstɛ ka hun-nɛ yɛ o-Apɛsu yɛ, yɛ indundute mɛ ɔntɔn nem-yɛ ɔt-kot! Ʋreɛɛ margan-nɛ a inɛ á, ka da-de, man kɔ'ot kɔ wɔ ke wɔ,

“Sɛngu nɔ nɔm ɔt-biki to m-rɛ m-swo nɛ, bɔ a nepstɛ mar-m rɔɔn m-buk à.”†

‡ **Bɔr-ɔs op ɔs-taan:25 15:25** Hyen komo: Bɔng 110:1.

§ **Bɔr-ɔs op ɔs-taan:27 15:27** Hyen komo: Bɔng 8:6. * **Bɔr-ɔs op ɔs-taan:27 15:27** Hyen komo: Bɔng 8:6. † **Bɔr-ɔs op ɔs-taan:32 15:32** Hyen komo: Isha 22:13.

³³ Taase ka ye rɔ m-zee kaane à ye raks nɔ! “Ur-she'et un yan-men-ut jaas-to ne de rɔ un naas un net so-wu.”

³⁴ Muun nɔ un barag-se ur-bon, nɔ wonge un nom **ur-ba'as** ne. Rii-yo m-e yo ye ken ye be un nɔ ye nap Shir á. Me un rwor to ka remen nɔ hogute m-e.

Ine-mo o-wur

³⁵ Amba ye ken ye a cit o-cot ye zee, “¿Re ne a he 'yons un margan-ne? ¿Un go un o ke wur-o ye he m-rwuun?”

³⁶ Cot-o m-raag o ka! Da-o wo go'e rii n-dak, yoa pot á se yo mereste.

³⁷ O-go, untun yo o-arkama, yo rɔ m-nom un hon o-kang ne o rɔ m-poton be-de un yo à.

³⁸ Ka da-de, Shir baramsuru ka go-yo, un o ken wur-o bo wu cone à, ko yo ke go-yo un wur-o un yo ne.

³⁹ Bo go rɔ un hon un hon us-pot ne à: Kaane o komo wur-ut rɔ to un hun-ne, ut-gut ne un no-ne un yege-jan-ne.

⁴⁰ Rem-ʉs rɔ kon n-ton, se un hono o-dak rɔ kon komo. Amba seps-mo un rem-se n-ton rɔ un hon, seps-mo un rem-se un hono o-dak rɔ un hon komo.

⁴¹ Mok-o ur-ho rɔ un hon, mok-o o-reng komo un hon, mok-o un regen komo un hon. Ko regen-yo ken yo rɔ m-jiish un or re un yo o-mok.

⁴² Kaane komo to rɔ be-de un ine-mo un margan-ne. Rii-yo a go'e à yo rɔ m-wum, amba yo a 'yonse à yo rɔ m-wum á.

⁴³ Wur-ut na kané n-dak rɔ na ba m-seps, amba da-o a 'yonsu to a to m-'yons m-seps ne. To rott

m-'wɔns m-mɔka á. Amba da-ɔ a 'yonsʉ tɔ, tɔa kum m-'wɔns.

⁴⁴ Wʉr-tɔ temb tɔ ma-hun tɔ rɔ m-mɔka, amba da-ɔ a 'yonsʉ tɔ, wʉr-tɔ o-kʉkt tɔ he m-warag. Wʉr-ɔ ma-hun rokne kaane tomso ne wʉr-ɔ o-kʉkt rɔ kon.

⁴⁵ Kaane tɔ rɔ gense, “Net-wʉ ʉr-takan, **Adamu**, wʉ waragte net-wʉ ʉn hoog.”[‡] Amba **Adamu** wʉ ʉr-kɔm Yešo **Kiristi**, Kʉkt-ɔ ɔ ʉn 'ya ʉn hoog ɔ.§

⁴⁶ ɔ takne m-wɔon à, wʉr-ɔ ma-hun ɔ temb, ka da-de, wʉr-ɔ o-Kʉkt ɔ Shir ɔ ʉn hoog haante.

⁴⁷ Net-wʉ ʉr-takan **Adamu**, ʉn hu-mɔ n-dak a nome wʉ. Ayoore-wʉ ne, Yešo **Kiristi** n-Tɔn shir wʉ rwuune.

⁴⁸ Kɔ wʉ ke net-wʉ rɔ ʉn wʉr-ɔ o-dak ne ʉntʉn **Adamu**, amba wʉr-ʉt na tɔ n-Tɔn shir tɔa warag ʉntʉn ɔ ma **Kiristi**.

⁴⁹ Bɔ a deke sha-mɔ ʉn ká wʉ m-hu wʉ à **Adamu**, kaane komo a he dek ʉn sha-mɔ ʉn ka wʉ n-Tɔn shir wʉ, Yešo **Kiristi**.

⁵⁰ Rii-yo me nɔ m-rure à ɔr re ne, yatt bɔ he m-nome wʉr-o na ɔ ma-hun ɔ kumut m-cow ʉn den-ɔ ʉn gwɔmo-tɔ Shir á. Wʉr-ʉt na tɔ m-wʉm tɔ tɔa she'et har da-ɔ ba m-ta á.

⁵¹ Raag nɔ man pyeesʉ nɔ rii-yo rɔ wukusse à! Ba myet-m na mɔ he m-mar á, amba myet-m na a baramsusse sha-m na.

⁵² Yo he m-kɔr à, da-o o-gaan, ʉn gyept-ɔ ʉn yish, ʉn hoge ʉn 'wɔn-ɔ ʉn kar-ɔ ʉr-kɔm. Remen da-ɔ a hure ɔ-kar, **yan-dor Yešo** ye mare à, he

[‡] **Bɔr-ʉs ɔp ʉs-taan:45 15:45** Hyen komo: Taka 2:7. § **Bɔr-ʉs ɔp ʉs-taan:45 15:45** Hyen komo: Taka 2:7.

m-inɛ o-wur ne go un o ro m-wum á, komo a baramse sha-m na.*

⁵³ Ko re nome, se ka wur-to ro m-wum á to sugute ka to ro m-wum à, komo ka to ro m-mar á suge to ro m-mar à.

⁵⁴ Da-o ka rii-yo kore da-o a baramse wur-ut na to m-sabre to n-dak ha-mo un wur-o n-ton oa mer á, ka da-de, o ka, ka ma-to ro gense à he shi o-nip, unze, “A corute m-mar, a reeg ur-ho be-de m-mo.”†

⁵⁵ “M-mar, kene o re ur-ho ne?

Kené raab-m ru ro ne?”‡

⁵⁶ Ai, **ur-ba'as** de ro raab-mo m-mar. Ba'as-ur kumug ur-beeb remen o-karamsa. **Karamsa-o** rwunte **ur-ba'as** cas cas.

⁵⁷ Ur-bongon be-de Shir remen a reeg ur-ho be-de **ur-ba'as** un 'wons-m Wan-Koyan na Yeso **Kiristi**.

⁵⁸ Remen kaane or re ne ye me m-was à, es no m-'wons ne gung. No senge o-zak n-me un senge-m Wan-Koyan, no nepse senge-mo no rotte rem Wan-Koyan à mo o-hwaa mo á.

Bor-ɔs op ɔs-cind

Goks m-yar remen tomotte yan-dor Yeso ye ro o-Urusharima à

¹ M-moka, ma-to un ka hwor-ye a karakse, remen yan-dor ye o-Urusharima à. Doru no

* **Bor-ɔs op ɔs-taan:52 15:51-52** Hyen komo: 1Tas 4:15-17.

† **Bor-ɔs op ɔs-taan:54 15:54** Hyen komo: Isha 25:8. ‡ **Bor-ɔs op ɔs-taan:55 15:55** Hyen komo: Hose 13:14 (ut-Girik).

cɔw-o o-gaan bɔ ʊm zee yan-dor ye ʊn dak-o o-Garatiya ye nom à.*

² ʊn kɔ de ke hɔ-de o-Rahadi de, ko wu ke be ʊn nɔ wu ma'as ʊn hʊs ʊn ye ken hwo-ye be-de ʊn hwor-ye wu rɔ m-kum à. Wu ma'as m-es hɔn ʊn 'wɔns-mɔ ʊn wu remen ka gwu-o. Nɔ waase se ʊm woobute nɔ karagsute á.

³ Da-de me wobɛ ʊm tomuru ye nɔ daage à, mɔsse ʊt-takurda ne, tɔ he m-rwor ʊnze nɔ tomne ka hun-ne ye heet yar-m nɔ o-Urusharima.

⁴ ʊrege ma depete ʊm he ʊn ye ne, tɔ, te nekuru.

Zonge-to ʊr-hew

⁵ ʊm robe nɔ ʊr-gas, da-o me pa'agse dak-o o-Makidoniya. Me ʊn zonge-to ʊm m-dorbute ka cɔ-se ne.†

⁶ A nom man she'esse be ʊn nɔ m-mahun har ta-de o-gos. Man she'et ʊn nɔ ne remen nɔ guut me bɔ ʊm he m-ha de ken be-de à.

⁷ ʊn ka da-o, me cɔn ʊm hyen nɔ temb ʊm arguru á. ʊm cɔnog ʊm rewe ʊt-hɔ be ʊn nɔ, ʊrege Wan-Koyan zeeg.

⁸ Amba m-moka man es o-Apisu har hɔ-de ʊn **Biki-o o-Pentekos.**‡

⁹ Man she'et káne remen a tiksshitu me cɔw-yo ʊn nom ʊn kashi m-senge komo hun-ne deen rɔ m-goks, kɔ de nomte à ya-ʊt-yage rɔ kon deen.§

* **Bɔr-ʊs op ʊs-cind:1 16:1** Hyen komo: Roma 15:25-26.

† **Bɔr-ʊs op ʊs-cind:5 16:5** Hyen komo: Seng 19:21. ‡ **Bɔr-ʊs op ʊs-cind:8 16:8** Hyen komo: Rewi 23:15-21; Kara 16:9-11.

§ **Bɔr-ʊs op ʊs-cind:9 16:8-9** Hyen komo: Seng 19:8-10.

10 Da-o **Timoti** habe, nɔ barku wu ʉr-bon ne remen senge-m Wan-Koyan wu rotte untun me.*

11 Remen kaane taase nɔ yage net yo'og wu á. Shini nɔ wu hor-m-hor wu muunte be un de, un yar-m nɔ ne, remen me un gwot-o un cow-yo un wu mosse un or na ne.

12 Ma-ut or na Aporos komo, um konog wu m-sok ne wu habe be un nɔ mosse un ye ka or na ye ne ye kuse à. Amba wu nom sakt-o m-habe m-moka á. Wu robe da-o wu kume ʉr-keer à.

Ma-to ʉr-busste

13 She'et nɔ zongse, nɔ es m-sok ne ne n-me un sher-m nɔ. She'et nɔ m-ciiz ne. Komo m-'wons ne.

14 Yage myet-o un rii-yo nɔ he m-nom à, nɔ nomot yo m-was ne.

15 To, or re ne, nɔ nepste de Istipanus un hur-o un wu ne ye ro hun-ne ye ʉr-takan ye ba'e goks un Yeso un dak-o o-Akaya, komo ye ya'aste hi un de un ye be-de un nome un yan-dor† m-senge. Me nɔ ʉs-kon‡

16 nomo nɔ ka hun-ne ye o-dorotte, har ma myet un ye ken ye ne untun ye.

17 Um hogute rerem-mo un haan-m Istipanus, un Partunatus, un Akaikus ne. Haan-mo un ye guug me sa o zee nɔ ye gu me.

18 Remen ye doote rwun-ʉs re ʉr-beeb, bo ye doo nɔ à. Go un ka hun-ne ye depete a 'ye ye m-sek.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-cind:10 16:10** Hyen komo: 1Kor 4:17. † **Bɔr-ʉs op ʉs-cind:15 16:15** yan-dor ʉt-Girik: ya-ba-m-kukop. ‡ **Bɔr-ʉs op ʉs-cind:15 16:15** Hyen komo: 1Kor 1:16.

19 Hun-ne yan-dor ye ʉn dak-o o-Asiya r̄o n̄o ʉr-gas, ʉr-hur sak be-de ʉn Wan-Koyan. Akira ne ʉn Biskira, ʉn hun-ne ne yan-dor ye r̄o ʉr-morog ʉn hur-o ʉn ye à, ye r̄o n̄o ʉr-gas deen. §

20 Kap or na ne yan-dor kaane ye r̄o n̄o ʉr-gas. Gas n̄o k̄o w̄u ke wan-dor-w̄u gas-de m-was.

21 Me, Burus, me genbe k̄a gas-de ʉn kom-ʉt re.

22 Myet bon w̄u r̄o ʉn yage-ʉt Wan-Koyan à, a 'yer w̄u! ʉm konog ʉnze Wan-Koyan w̄u haan ba m-naas o-da.

23 Yar-m Yeso Wan-Koyan m̄o nom mosse ʉn n̄o ne!

24 Me n̄o m-was kap, n-me ʉn Yeso **Kiristi. Amin.***

§ **B̄or-ʉs op ʉs-cind:19 16:19** Hyen komo: Seng 18:2. * **B̄or-ʉs op ʉs-cind:24 16:24** T̄o ken takurda-t̄o m-gen t̄o t̄o Ma-t̄o Shir t̄o a gene ʉt-Girik à t̄o rott "Amin" á.

ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7